EL QUE FÈVOM A CANILLO

J.PLANELLAS

EL QUE FÈVOM A CANILLO

J.PLANELLAS

Benvolgudes lectores, benvolguts lectors,

El futur d'un país, d'un poble, no tindria sentit sense el seu passat. No ens podem oblidar de la nostra història per poder forjar un futur més fort i enriquidor.

Amb la voluntat de deixar palesa la nostra història, el Comú de Canillo va començar a treballar amb la recopilació de dades, vivències i històries de la nostra parròquia al llarg de tot un seguit de reunions que es varen anar fent amb els veïns de Canillo. Els seus coneixements i experiències, que es van anar recopilant de la mà de la Sra. Núria Boltà amb un seguit de notes molt extenses, ens han permès avui presentar-vos aquest llibre.

Voldria amb aquesta presentació agrair a totes les persones que van participar a les reunions la seva aportació, sense la qual aquest llibre no podria existir. A tots vosaltres moltes gràcies!

Aquest llibre que teniu entre les mans és el fruit d'un projecte endegat per aquesta Corporació a principis del mandat passat.

Hem escollit el format còmic per tal de fer-lo accessible a tots els públics, de forma visual, didàctica i divertida, amb l'objectiu que cadascú gaudeixi de la lectura a la seva manera.

El que fèvom a Canillo, en definitiva, vol contribuir a preservar les nostres arrels i la nostra identitat.

Desitjo que la lectura sigui amena i que us sentiu part de la nostra història a través dels records i vivències de la gent de Canillo.

Josep Mandicó Calvó

Cònsol major de la Parròquia de Canillo

Crèdits:

El que fèvom a Canillo
© 2019 Comú de Canillo
Autor: Jordi Planellas
Treball de recerca: Núria Boltà
Correcció ortogràfica: Laura Casanovas
Coordinació del projecte: Comú de Canillo
ISBN: 978-99920-3-205-3
Dipòsit legal: AND. 465-2019
Impressió: Impremta Envalira, Andorra la Vella

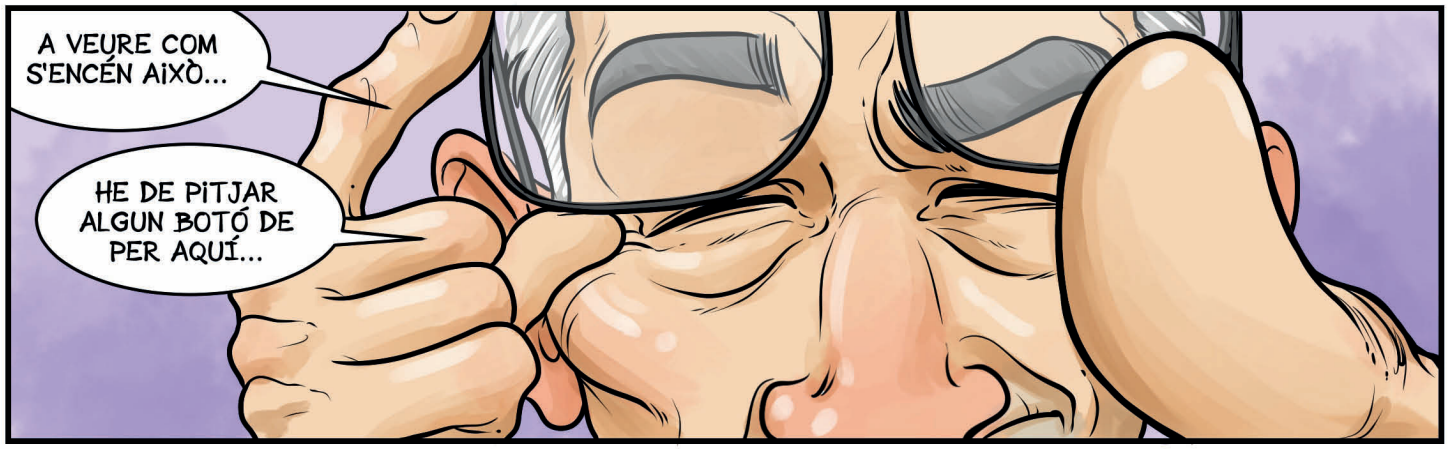
A VEURE COM S'ENCÉN AIXÒ...
HE DE PITJAR ALGUN BOTÓ DE PER AQUÍ...

AIXÒ NO GRAVA, EH?!
QUÈ HE DE FER?
EL BOTÓ VERMELL?

L'HE PITJAT, PERÒÒÒ...
UI, SI JA ESTÀ FUNCIONANT! HE,HE
AQUESTES COSES MODERNES...

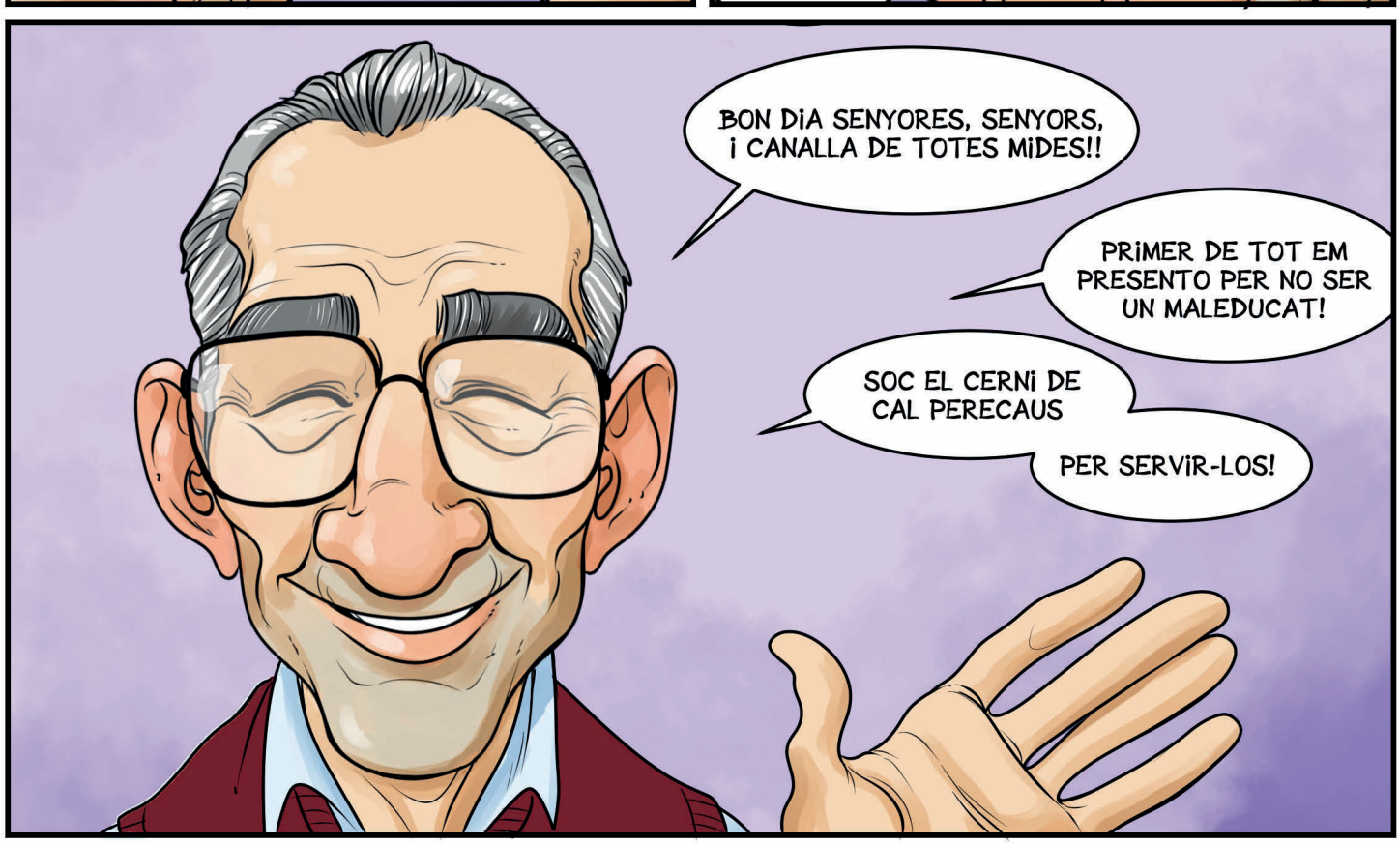
BON DIA SENYORES, SENYORS, i CANALLA DE TOTES MIDES!!
PRIMER DE TOT EM PRESENTO PER NO SER UN MALEDUCAT!
SOC EL CERNI DE CAL PERECAUS
PER SERVIR-LOS!

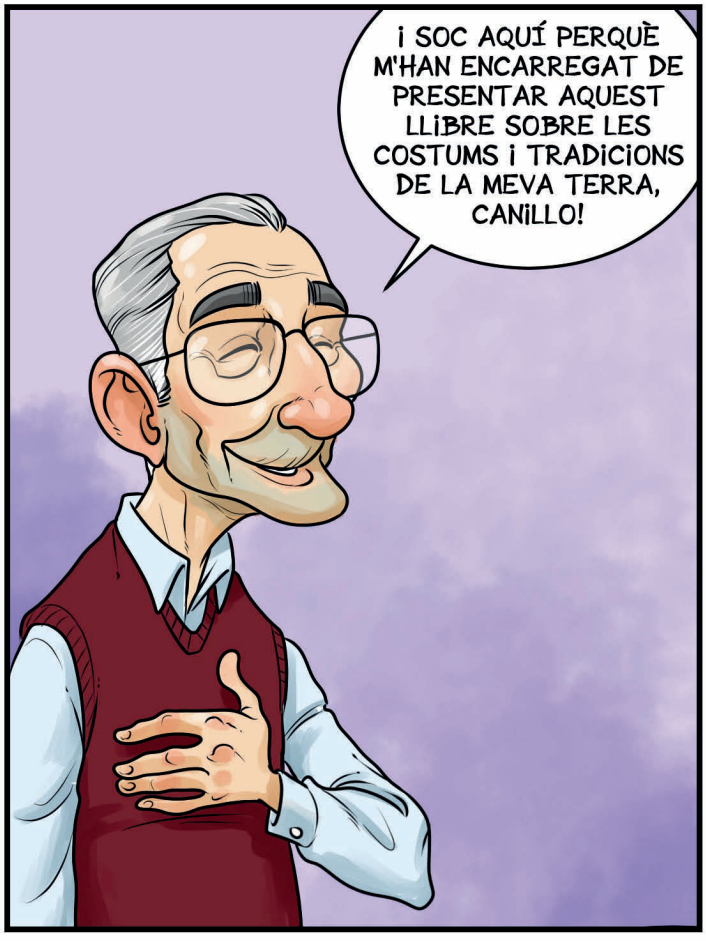
I SOC AQUÍ PERQUÈ M'HAN ENCARREGAT DE PRESENTAR AQUEST LLIBRE SOBRE LES COSTUMS I TRADICIONS DE LA MEVA TERRA, CANILLO!

M'HAN DIT QUE EM PUC MOURE PERÒ NO PUC PASSAR D'AQUESTS QUADRADETS, QUE SINÓ QUEDA DESORDENAT I LLEIG. I HE DE PARLAR EN AQUESTES BOMBOLLETES
TOT MOLT CURIÓS

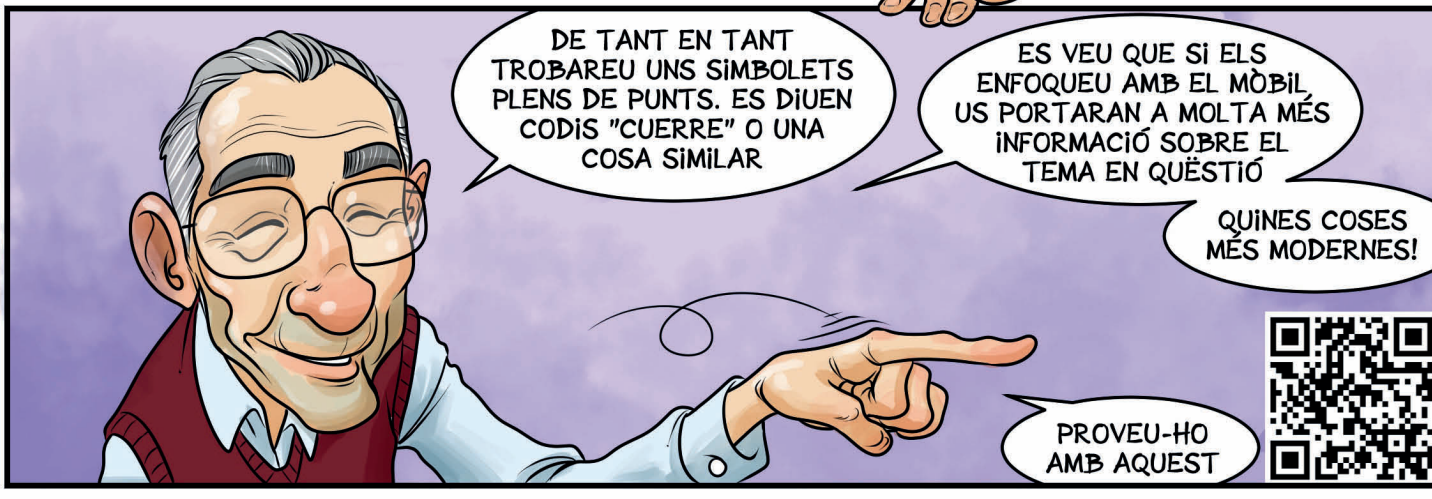
DE TANT EN TANT TROBAREU UNS SIMBOLETS PLENS DE PUNTS. ES DIUEN CODIS "CUERRE" O UNA COSA SIMILAR
ES VEU QUE SI ELS ENFOQUEU AMB EL MÒBIL US PORTARAN A MOLTA MÉS INFORMACIÓ SOBRE EL TEMA EN QUÈSTIÓ
QUINES COSES MÉS MODERNES!
PROVEU-HO AMB AQUEST

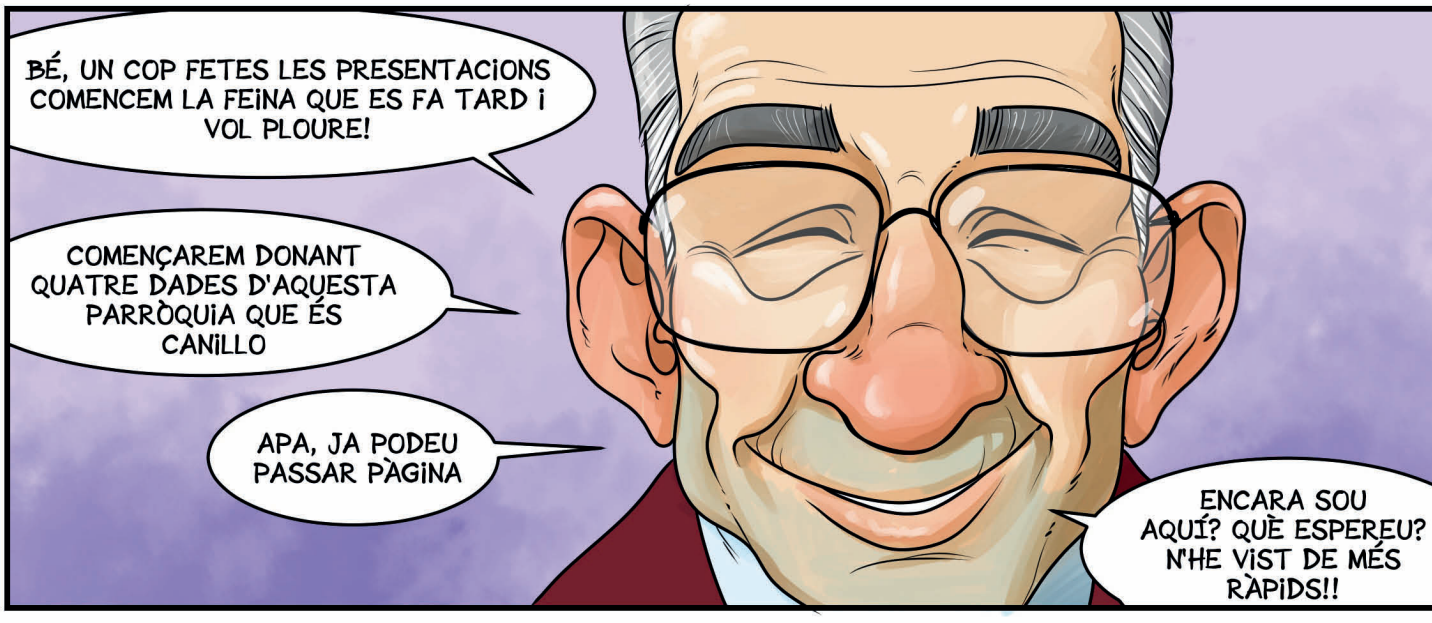
BÉ, UN COP FETES LES PRESENTACIONS COMENCEM LA FEINA QUE ES FA TARD I VOL PLOURE!
COMENÇAREM DONANT QUATRE DADES D'AQUESTA PARRÒQUIA QUE ÉS CANILLO
APA, JA PODEU PASSAR PÀGINA
ENCARA SOU AQUÍ? QUÈ ESPEREU? N'HE VIST DE MÉS RÀPIDS!!

A VEURE SI PUC LLEGIR EL QUE M'HAN ESCRIT PER AQUÍ...
HUMM...
CANILLO ÉS UNA DE LES SET PARRÒQUIES D'ANDORRA. ÉS LA MÉS EXTENSA (110 KM) I LA PRIMERA EN L'ORDRE PROTOCOL·LARI

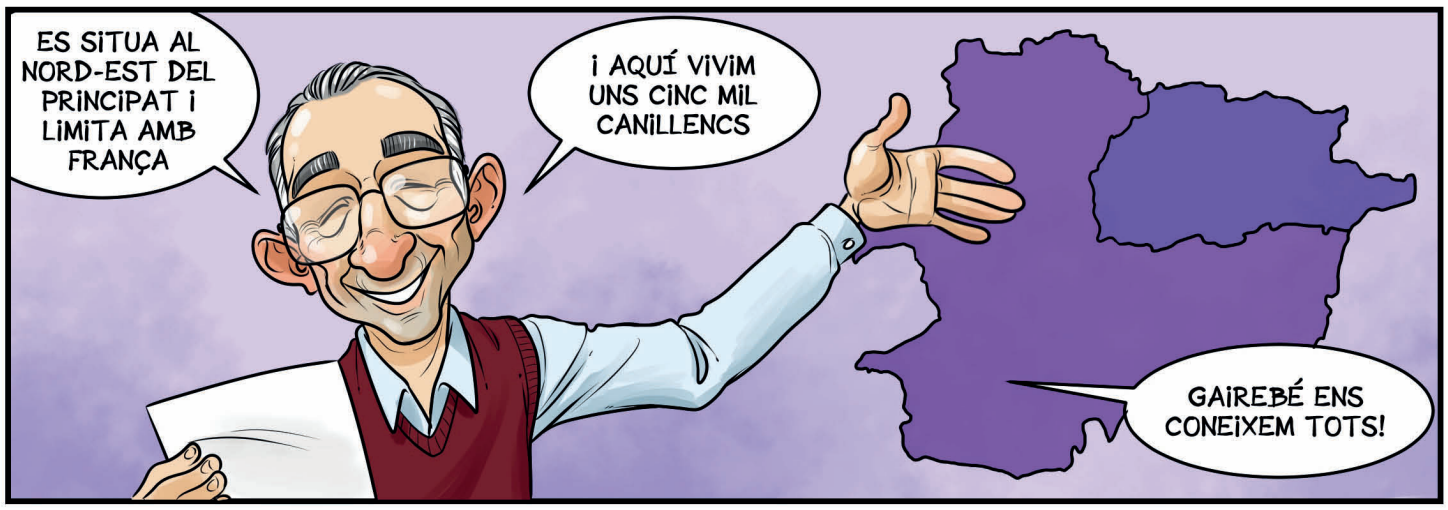
ES SITUA AL NORD-EST DEL PRINCIPAT I LIMITA AMB FRANÇA
I AQUÍ VIVIM UNS CINC MIL CANILLENCS
GAIREBÉ ENS CONEIXEM TOTS!

A LA NOSTRA PARRÒQUIA HI HA LLOCS IMPORTANTS COM LA BASÍLICA MENOR DE LA MARE DE DÉU DE MERITXELL, SANT JOAN DE CASELLES, EL PALAU DE GEL D'ANDORRA, L'ESGLÉSIA DE SANT SERNI, SOLDEU-EL TARTER O EL MIRADOR DEL ROC DEL QUER
TOT PRECIÓS!

APA, JA ESTÀ BÉ DE LLEGIR DADES D'AQUESTES QUE PODEU TROBAR A 'L'INTRENET' AQUEST QUE FEU SERVIR ELS JOVES, JO US EXPLICARÉ COSES MOLT MÉS INTERESSANTS!
HEM DIVIDIT EL LLIBRE EN DIFERENTS CAPÍTOLS PER TENIR UN ORDRE I QUE NO US PERDEU. A VEURE...PUNT NÚMERO U, LA CASA PAIRAL!
LA CASA
LA VESTIMENTA
EL JOC
L'ESTUDI
LA FEINA
ELS OFICIS
EL MENJAR
LES CELEBRACIONS
EL VEÏNAT
LA MÚTUA DE
LA CREMA
LES INSTITUCIONS
APA, PASSEU, PASSEU, COM SI FÓSSIU A CASA VOSTRA!!

LA CASA

AQUÍ PODEU VEURE UNA CASA PAIRAL TÍPICA, DE PEDRA VISTA DEL PAÍS, FUSTA I LLOSA

EVIDENTMENT LI HEM TRET UNES QUANTES PARETS PERQUÈ LA PUGUEU VEURE PER DINS

SALA DE MÉS AMUNT

ORINAL

SOBRELLINDA

CORT DELS PORCS

SOLER

CORRAL

LLENYA

VIXELL

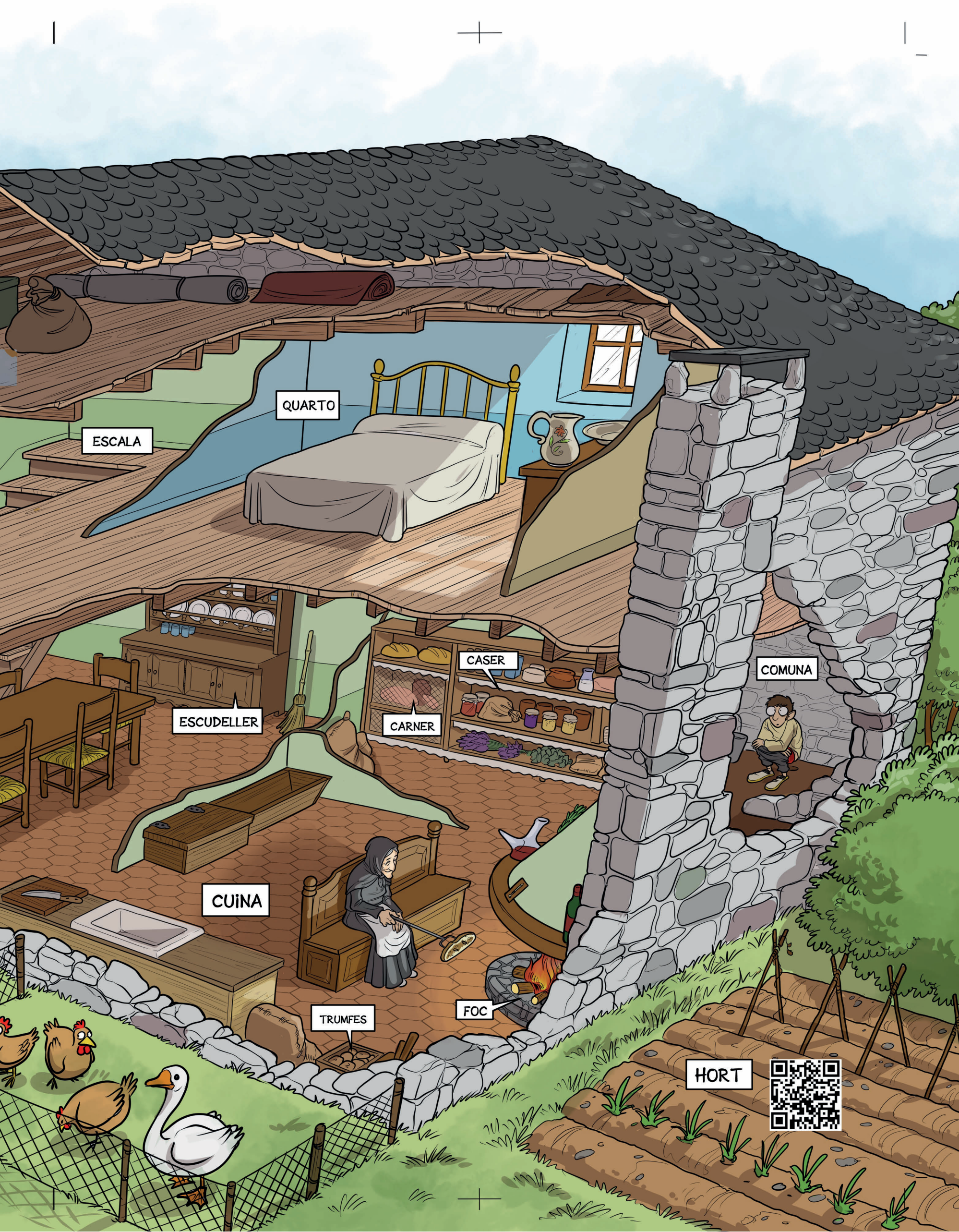
QUARTO
ESCALA
ESCUDELLER
CARNER
CASER
COMUNA
CUiNA
TRUMFES
FOC
HORT

LA CASA PAIRAL QUE HEU VIST ERA LA CASA FAMILIAR ON S'HI FEIA VIDA, BÀSICAMENT A LA CUINA, A LA VORA DEL FOC

PERÒ LA MAJORIA DE CASES TENIA TAMBÉ UNA BORDA: UNA CASA MÉS PETITA QUE SERVIA PER ANAR A DALLAR I PORTAR EL BESTIAR PER PÉIXER A LA PRIMAVERA I TARDOR

LA BORDA ES DIVIDIA EN LA CORT PER AL BESTIAR I LA CABANA, QUE ÉS ON VIVIA L'AMO

I DAVANT S'HI POSAVA UNA GRAN PEDRA AMB SAL PERQUÈ EL BESTIAR EN POGUÉS CONSUMIR

ERA, ON ES GUARDAVA LA PALLA

CORT

ENTRADA DE L'ERA

SALERA

ENTRADA DE LA CORT DEL BESTIAR

¡EP!

CABANA

LA VESTIMENTA

PER ALS HOMES, BOINA, CASQUETA AMB VISERA O BARRETINA AL CAP
TAPABOQUES O MANTA
FAIXA I ARMILLA AMB RELLOTGE DE CADENA
ELS DIES DE FESTA MAJOR ES PORTAVA TRAJO, CAMISA BLANCA I CORBATA NEGRA
CALÇOTETS LLARGS FINS ALS TURMELLS A L'HIVERN I FINS ALS GENOLLS A L'ESTIU
PANTALONS DE VELLUT COMPRATS A LA SEU O FETS A MIDA PEL SASTRE D'ANDORRA
LA PEÇA MÉS ESPECIAL I LUXOSA ERA LA CAPA
I ALS PEUS, MITJONS DE LLANA FETS A CASA. ESCLOPS, SOCS, XIRUQUES O BOTES DE PELL I A L'HIVERN SABATES GROSSES AMB SOLA FERRADA

ANAR A ESTUDI

VEUREM AQUÍ COM FUNCIONAVEN LES PRIMERES ESCOLES DE CANILLO

FA MÉS DE CENT ANYS, QUI S'OCUPAVA DE L'ENSENYAMENT DE LA CANALLA ERA UN MOSSÈN O UN VICARI ENVIAT PEL BISBE D'URGELL PERÒ QUE PAGAVA EL COMÚ

UN MOSSÈN PERQUÈ, BÀSICAMENT ÉREM ELS ÚNICS QUE SABÍEM LLEGIR EN AQUELL MOMENT

I PAGA EL COMÚ PERQUÈ... BÉ, JA ENS CONEIXEM

LES CLASSES ES FEIEN EN UN EDIFICI QUE, DESPRÉS DE DIVERSES REFORMES, ARA ÉS CONEGUT COM EL COMÚ VELL

ARRAN DE LA PETICIÓ DE DOS VEÏNS, VAN OBRIR, EN EL MATEIX EDIFICI, UNA ESCOLA PER A NENES REGENTADA PER RELIGIOSES DE LA SAGRADA FAMÍLIA

EL PRIMER QUE FAREM SERÀ UNA CORAL PER CANTAR CANÇONS AVORRIDES, FINS QUE UNA JOVENETA ENS REVOLUCIONI I ACABEM CANTANT GOSPEL DAVANT DEL PAPA

PERÒ AQUELLA ESCOLA NO VA DURAR GAIRE, SOBRETOT PER UNA EVIDENT MANCA D'ALUMNES

EM SEMBLA QUE ALLÒ DE LA CORAL...

L'ANY 1913 ES VA OBRIR LA PRIMERA ESCOLA FRANCESA A CANILLO. AL CAPDAVANT HI HAVIA LA SRA CONCEPCIÓ NAUDI QUE DESPRÉS DE CASAR-SE SERIA CONEGUDA COM A MME PLA

Bonjour

VA ESTAR 40 ANYS AL CÀRREC

L'ESCOLA ESPANYOLA VA OBRIR MOLT MÉS TARD, CAP ALS ANYS 30, I ELS MESTRES EREN PAGATS PER LA REPÚBLICA ESPANYOLA

EVIDENTMENT FINS QUE VA ARRIBAR FRANCO I LA SEVA DICTADURA QUE VA "DEPURAR" ELS MESTRES I N'HI VA POSAR DE LA SEVA CORDA

TIRE P'ALANTE

LES DUES ES VAN INSTAL.LAR AL MATEIX EDIFICI DEL COMÚ VELL, L'ESPANYOLA A LA PRIMERA PLANTA I LA FRANCESA A LA SEGONA

ESCOLA FRANCESA

ESCOLA ESPANYOLA

PER LÒGICA GEOGRÀFICA SI HAGUÉS APAREGUT L'ESCOLA ANDORRANA S'HAURIA D'HAVER FET AQUÍ

L'ESCOLA FRANCESA PROPORCIONAVA UN ENSENYAMENT LAIC I LES CLASSES EREN MIXTES. S'HI IMPARTIA L'ASSIGNATURA DE MORAL

LIBERTÉ, ÉGALITÉ, FRATERNITÉ

EN CANVI A L'ESPANYOLA ELS NENS ESTAVEN SEPARATS DE LES NENES. S'HI FEIA RELIGIÓ I ES PASSAVEN PART DEL DIA RESANT

AVÉEE AVÉEEE AVE MARIIIIA AVÉEEEEE AVÉEEEEE, AVE MARIII-IIA

LA RESTA D'ASSIGNATURES NO DIFERIEN GAIRE DE LES D'ARA: MATEMÀTIQUES, CÀLCUL, GRAMÀTICA, CIÈNCIES, GEOGRAFIA..ETC.

EP! PERÒ SENSE GOOGLE, CALCULADORES NI PROJECTORS!

AMB PROU FEINES UN LLAPIS I UN PAPER!

MÉS ENDAVANT EL GOVERN ANDORRÀ VA INCLOURE TAMBÉ UNA CLASSE D'ANDORRANITZACIÓ PER NO DESATENDRE LES ARRELS

EL GRAAAN CARLEMAANY, MON PAAAA-ARE....

L'HORARI ERA DE 9 A 12 I DE 14'30 A 17'30 TOT I QUE MOLTS NENS NO PODIEN RESPECTAR AQUESTS HORARIS JA QUE EREN REQUERITS PER LES FEINES DEL CAMP I LA CASA

AVUI TOCA DALLAR

A LA CLASSE HI HAVIA UNA ESTUFA PER ESCALFAR-SE I CADA NEN HAVIA DE PORTAR UNA ESTELLA PER ALIMENTAR-LA

M'HAVIA DE TOCAR LA CLASSE DELS DESPISTATS

ELS "SERVEIS" NO EXISTIEN, LES NECESSITATS S'HAVIEN DE FER ALS PRATS DEL COSTAT, FINS AL PUNT QUE HAVIEN REBUT QUEIXES PERQUÈ "ELS ALUMNES EMBRUTAVEN MÉS QUE ELS ANIMALS"

MARRANOS!

EL JOC

EP!

PERÒ NO TOT ERA ESTUDIAR, TAMBÉ JUGÀVEM!!

NO TENÍEM PATI, JUGÀVEM AL CARRER I QUAN, MOLT DE TANT EN TANT, PASSAVA UN COTXE ENS APARTÀVEM

COTXE!!!!! APARTEU-VOS!!!

ELS JOCS MÉS POPULARS EREN: LA RUTLLA

SI ARRIBO AL CAP DEL CARRER, FAIG UN 'HIGH SCORE'

MIREU-ME, QUE ESTIC FENT UN 'GAMEPLAY'!!

QUÈ DIU AQUELL?

NI IDEA

LES BITLLES

NO, BITLLES, BIT-LLES!

LES BALES

AMB AQUELLA POSICIÓ TAN POC AGRAÏDA QUE NOMÉS PODEM FER QUAN SOM NENS

EL CATXO

MONEDA QUE S'HA DE TIRAR

TAP DE SURO

I HOP, JA TENIM EL PRIMER CASINO D'ANDORRA

I MOLTS ALTRES JOCS POPULARS COM L'ACLUC, A EMPAITAR-SE, ARRENCAR CEBES, SALTAR A CORDA, ROTLLANES O ALS CONILLETS

EN GENERAL, TOT EL QUE NO VOLDRÍEM ELS AMANTS DEL SILENCI

A PAGAR PENYORA!!!

TIRA!!!

CONILLETS A AMAGAR!!

A LA RONDA DE CUBA!!

SALVAA-AAT

LA FEINA I ELS OFICIS

AAi, QUE N'EREN DE MACOS AQUELLS ANYS! ...PERÒ S'ACABAVEN AVIAT, PERQUÈ DE BEN JOVES ENS TOCAVA POSAR-NOS A TREBALLAR!

ARA PARLAREM DE...

TANT ELS QUE PODÍEM FER AQUÍ COM ELS QUE HAVÍEM DE FER A FORA

PERQUÈ MOLTS JOVES DE LA PARRÒQUIA VAN HAVER DE BUSCAR FEINA FORA DE LES NOSTRES FRONTERES, SOBRETOT A L'HIVERN QUE A ANDORRA ERA MOLT DUR I PER PROXIMITAT HO FEIEN A FRANÇA, AGAFANT EL TREN A L'HOSPITALET

L'HOSPITALET PRES L'ANDORRE

ELS LLOCS DE TREBALL AL SUD DE FRANÇA EREN MOLT VARIATS: FER DE JORNALER EN TOT TIPUS DE CULTIUS, APLEGAR POMES, O A FER LA "VENDÍMIA"

NEN! SÍ QUE VENS MORENO!!

SÍ, TOT EL DIA AL SOL PLEGANT RAÏM..

PERÒ TAMBÉ EN DIVERSES FÀBRIQUES O A LES MINES DE FERRO DEL PIMORENT

NEN! SÍ QUE VENS BLANC!

SÍ, TOT EL DIA A LA MINA...

O A LA GREDA, AL POBLE DE LUZENAC A LES MINES DE TALC QUE ENCARA FUNCIONEN

NEN! SÍ QUE VENS BLANC!!!

MOLTS MARXAVEN DE CANILLO DIUMENGE A LA TARDA A PEU O EN BICICLETA I NO TORNAVEN FINS EL DISSABTE SEGÜENT, AMB COTXE DE LÍNIA

JO VOLIA ANAR EN BICICLETA, PERÒ AL PRIMER VIATGE, TORNANT EN COTXE DE LÍNIA LA BICICLETA ES VA QUEDAR ALLÀ

I ARA QUALSEVOL LA VA A BUSCAR

ELS DINERS QUE GUANYAVEN, A BANDA D'ALGUN PETIT CAPRICI, REPRESENTAVEN UN SOBRESOU QUE AJUDAVA L'ECONOMIA FAMILIAR

EM VAU DIR QUE PODIA COMPRAR UN PETIT CAPRICI

SÍ, PERÒ UNA NOVA BICI?

ÉS QUE LA MEVA ÉS A FRANÇA

I AQUESTA ON L'HAS COMPRAT?

HEU...

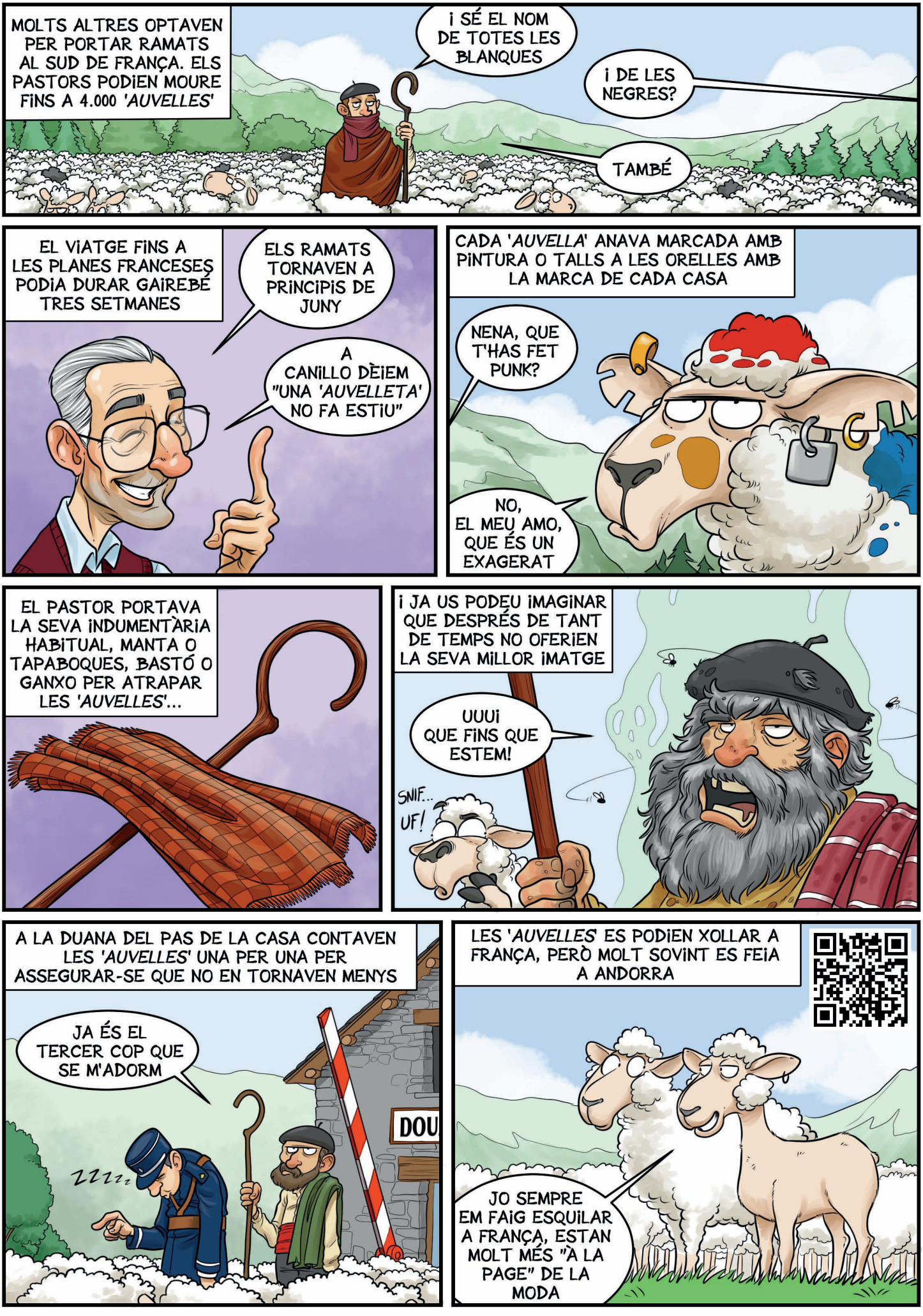
MOLTS ALTRES OPTAVEN PER PORTAR RAMATS AL SUD DE FRANÇA. ELS PASTORS PODIEN MOURE FINS A 4.000 'AUVELLES'
I SÉ EL NOM DE TOTES LES BLANQUES
I DE LES NEGRES?
TAMBÉ
EL VIATGE FINS A LES PLANES FRANCESES PODIA DURAR GAIREBÉ TRES SETMANES
ELS RAMATS TORNAVEN A PRINCIPIS DE JUNY
A CANILLO DÈIEM "UNA 'AUVELLETA' NO FA ESTIU"
CADA 'AUVELLA' ANAVA MARCADA AMB PINTURA O TALLS A LES ORELLES AMB LA MARCA DE CADA CASA
NENA, QUE T'HAS FET PUNK?
NO, EL MEU AMO, QUE ÉS UN EXAGERAT
EL PASTOR PORTAVA LA SEVA INDUMENTÀRIA HABITUAL, MANTA O TAPABOQUES, BASTÓ O GANXO PER ATRAPAR LES 'AUVELLES'...
I JA US PODEU IMAGINAR QUE DESPRÉS DE TANT DE TEMPS NO OFERIEN LA SEVA MILLOR IMATGE
UUUI QUE FINS QUE ESTEM!
SNIF... UF!
A LA DUANA DEL PAS DE LA CASA CONTAVEN LES 'AUVELLES' UNA PER UNA PER ASSEGURAR-SE QUE NO EN TORNAVEN MENYS
JA ÉS EL TERCER COP QUE SE M'ADORM
ZZZZZ
DOU
LES 'AUVELLES' ES PODIEN XOLLAR A FRANÇA, PERÒ MOLT SOVINT ES FEIA A ANDORRA
JO SEMPRE EM FAIG ESQUILAR A FRANÇA, ESTAN MOLT MÉS "À LA PAGE" DE LA MODA

PER ENTRETENIR-SE, EL PASTOR A VEGADES TALLAVA EINES, '*COLLANTS*' I INTRUMENTS MUSICALS DE FUSTA DE PI

ÉS MENYS PRÀCTICA DE PORTAR, PERÒ ÉS QUE NO M'AGRADA LA FLAUTA

LA TRANSHUMÀNCIA ERA UN INTERCANVI, ENS DEIXAVEN ELS CAMPS I NOSALTRES, A CANVI, ELS DEIXÀVEM ELS FEMS (QUE EN DÈIEM SIRRO)

D'AIXÒ SE'N DIU UN NEGOCI DE MERDA, HI HI HI!

TRANQUILS, AIXÒ ÉS UNA OLIVA NEGRA

A L'ESTIU LES '*AUVELLES*' ES TANCAVEN EN UN ESPAI, GENERALMENT CIRCULAR, ANOMENAT "ORRI". A PROP DE L'ORRI ES DELIMITAVA UN ESPAI ANOMENAT "PLETA" ON S'APLETAVEN I QUE ES TANCAVA AMB UNA ESTRUCTURA DE FUSTA LLIGADA AMB ANELLES QUE ES DEIA "ANDÀ"

ORRI

ANDÀ

PLETA

BARRACA

MUNYIDERA

LA DECORACIÓ ÉS MINIMALISTA PERÒ FUNCIONAL

ANELLES PER LLIGAR

LA PLETA S'ANAVA DESPLAÇANT A MESURA QUE LES '*AUVELLES*' '*BOGAVEN*' L'HERBA. TAMBÉ HI HAVIA LA BARRACA DEL PASTOR I LA MUNYIDERA, UN PASSADÍS QUE FACILITAVA PODER MUNYIR-LES

CADA DIA ES DEIXAVEN ANAR LES '*AUVELLES*' A LA MUNTANYA PER PASTURAR. ELS FEMS SERVIEN PER '*BOGAR*' ELS CAMPS

O TENIM POC CAMP O MASSA '*AUVELLES*'

PRRRT

UNA CASA PODIA TENIR ENTRE 300 I 400 '*AUVELLES*', ENTRE 20 I 25 VAQUES, A MÉS D'*'EUQUES'*, UN CAVALL, RUCS, GALLINES, CONILLS I ALGUN '*CANARD*'

EL VETERINARI QUAN EM VEU, M'ABRAÇA

SEGUIM AMB UN ALTRE RECURS NATURAL,

LA LLENYA

ANYS ENRERE NO EXISTIEN ELS SISTEMES ACTUALS DE CALEFACCIÓ, LA GENT S'ESCALFAVA AMB LLENYA

QUE FUNCIONAVA AIXÍ:

FRED GLACIAL

L'INFERN A LA TERRA

LA LLENYA TAMBÉ ES FEIA SERVIR PER CUINAR, FER ARTESANIA, CONSTRUCCIÓ, I TREBALLS INDUSTRIALS

I PER A ESCURADENTS

A LA PRIMAVERA UNA COMISSIÓ DECIDIA DE QUINA ZONA DELS BOSCOS, QUE EREN COMUNALS, ES TALLARIEN ELS ARBRES PER A L'HIVERN.

TALLAREM AQUEST!

SÍ, CLAR, EL DE CASA MEVA QUE ET FA OMBRA A L'ERA, QUINA CASUALITAT

ELS TRONCS, ANOMENATS RULLS, ES TALLAVEN AMB UN '*XURRAC*', ES SAPAVEN (PELAVEN) I ES TIRAVEN AL RIU PER BAIXAR-LOS. GRUPS D'HOMES ANAVEN PUJANT I BAIXANT EL RIU PER DESLLIURAR ELS TRONCS QUE S'ENGANXAVEN

QUINA FEINADA, NOI!

UN COP AL POBLE, LA FUSTA ES PODIA TALLAR PER APILAR-LA SOTA ELS BALCONS I CREMAR-LA A L'HIVERN

OH! JULIETA

VA, CALLA ROMEO, I PUJA PER LA LLENYA

O ELS RULLS MÉS GROSSOS ANAVEN A LA SERRADORA CONEGUDA COM "LA MOLINA"

IMPULSADA PER L'AIGUA DEL RIU, LA SERRADORA TALLAVA LA FUSTA EN TAULONS DE DIFERENT MIDES, BIGUES O CABIRONS PER A LA CONSTRUCCIÓ I LA FABRICACIÓ DE MOBILIARI

BIGUES I CABIRONS PER A L'ESTRUCTURA DE LES CASES

TAULONS

POSTS PER ALS SOLERS DE LES CASES I COBERTS

TISELLES, PER AL SOSTRE

ESCURADENTS, SI ES PASSAVEN TALLANT

LA FUSTA NOMÉS TÉ UN INCONVENIENT, NO ES MENJA!

LES PRINCIPALS COLLITES DE LA PARRÒQUIA EREN L'HERBA I EL BLAT

L'HERBA LA DALLÀVEM PER ASSECAR-LA I TENIR RESERVES PER AL BESTIAR A L'HIVERN

NO ENS ENGANYEM: EL MENÚ DE L'HIVERN ÉS FORÇA MONÒTON

PERÒ PARLEM ARA DE L'ALIMENT BÀSIC D'AQUELLS ANYS:

EL BLAT

EL BLAT SERVIA TANT PER A L'ENGREIX DEL BESTIAR COM PER A FER-NE UN ALIMENT TAN IMPORTANT COM EL PA

CULTIVAR BLAT ERA UNA FEINA MOLT DURA. COMENÇAVA A LA PRIMAVERA, EL CAMP ES BOGAVA AMB LES '*AUVELLES*' I DESPRÉS S'EMPRIMAVA, ÉS A DIR, ES GIRAVA LA TERRA PER COLGAR ELS FEMS. CAP AL JUNY ES MANTORNAVA, ES TORNAVA A GIRAR PER MATAR LES MALES HERBES I PER MERITXELL ES SEMBRAVA. LA COLLITA NO ERA FINS AL SETEMBRE DE L'ANY SEGÜENT

PRIMAVERA

TINC UN DEJA-VU

JUNY

SETEMBRE

SETEMBRE DE L'ANY SEGÜENT

TAMBÉ ES PODIA SEMBRAR PEL MARÇ PERQUÈ MADURÉS CAP A L'OCTUBRE, SE'N DEIA BLAT MARÇAL

LA SEGA ERA MOLT CANSADA, CALIA POSAR-S'HI BEN D'HORA I ACABAR QUAN ERA BEN FOSC PERQUÈ EL BLAT NO S'ENGRUNÉS

EHM.. JO JA HO DEIXARIA

EL BLAT ES TALLAVA AMB EL VOLANT I S'APILAVA, PRIMER EN GARBES, DESPRÉS EN CABALLONS

EL LEGO DE FA CENT ANYS

UN COP SEC ES CARREGAVA PER BATRE

ES BATIA EN UN BANC ANOMENAT BANC DE BATRE PER SEPARAR EL GRA DE LA PALLA

T'HO TORNO A EXPLICAR PER TERCER COP, BANC DE LA DRETA, BANC DE BATRE, BANC DE L'ESQUERRA AMB PADRINA A SOBRE, BANC DE SEURE

DE LA BATUDA SE'N TREIEN TRES TIPUS DE GRA QUE EN DETERMINAVEN L'ÚS:

CAP DE GARBA, EL MÉS GROS I MADUR — PER PASTAR I SEMBRAR L'ANY VINENT

EL DE SOTA LA MÀQUINA, MÉS LLANGUIT — PER PASTAR

ELS MALLADISSOS, ELS MÉS PETITS I MENYS MADURS — PER AL BESTIAR

A PARTIR D'AQUÍ, EL BLAT DESTINAT A PASTAR ES PORTAVA A LA MOLA PER FER LA FARINA. EL MOLINER ES PODIA QUEDAR AMB EL 10% DEL BLAT

DE LA MOLA EN VEUREM MÉS DETALLS A LA PÀGINA SEGÜENT

D'AIXÒ SE'N DIU TÈCNICA DE MÀRQUETING PERQUÈ SEGUIU LLEGINT

UN COP MOLT, ES PORTAVA AL PASTADOR I AL FORN PERQUÈ LA GENT NO EN TENIA A CASA

ÚLTIMAMENT LA DONA EM DIU "VES A PASTAR" AMB UN TO QUE EM SEMBLA QUE TÉ DOBLE SENTIT

ALLÀ ES SEPARAVA LA FARINA DEL "SEGON" (LA PELA DE FORA) AMB UN TORN, D'ON EN SORTIEN QUATRE QUALITATS:

EL FLORIT, LA MILLOR FARINA, LA MÉS FINA, PER A COQUES FLUIXES, MASEGADES I PA

FARINA PER AL PA

ELS "TRITS", FARINA BARREJADA AMB UNA MICA DE SEGON, MÉS NEGRA I MENYS GUSTOSA DE LA QUE EN SORTIA EL PA NEGRE

EL "SEGON", LA PELA DEL BLAT, QUE ES QUEDAVA EL FORNER

LA FARINA S'AMASSAVA EN UNA PASTERA DE FUSTA AMB LLEVAT, SAL, I UNS 40 LITRES D'AIGUA CALENTA I ES DEIXAVA FERMENTAR

JA ET VAIG DIR QUE NO FESSIS PASTAR A EN JOANET MALDESTRE

LA MASSA M'HA ATACAT!!

UN COP FERMENTAT ES DONAVA FORMA AL PA I S'ENCENIA EL FORN AMB LLENYA DE PI

QUAN M'HAS DIT "DONA FORMA AL PA" CREIA QUE VOLIES UNA MICA DE CREATIVITAT

DONCS NO, RODÓ I PROU

ESTÀS TALLANT LES ALES A L'ART

FANTÀSTIC

QUAN EL FORN HAVIA AGAFAT LA TEMPERATURA CORRECTA, S'APARTAVA LA LLENYA I LES BRASES I S'ENFORNAVEN EL PA I LES COQUES

PEDRA

FOC

PANS

OLORETA

AL FORNER, EN COMPENSACIÓ DEL TREBALL SE LI DONAVA EL MILLOR PA I UNA COCA DE CADA CLASSE

ENTENC QUE EL SEU PA EL FACI UNA MICA MÉS GRAN, PERÒ HOME...SENSE PASSAR-SE!!

COM HE DIT ABANS, ENS ATURAREM UN MOMENT PER VEURE DUES ACTIVITATS QUE FEIEN SERVIR L'AIGUA DEL RIU PER IMPULSAR-SE

UNA ERA LA MOLA, QUE COM HEM DIT SERVIA PER MOLDRE EL BLAT, A CANILLO HI VA ARRIBAR A HAVER FORÇA MOLES, LA MAJORIA APROFITAVEN LES AIGÜES DEL RIU DE MONTAUP

3X2 mol 3 i pag 2

OFERTA

FARINA

la millor mola de Canillo

TARGET CLIEN

UH! COM ESTÀ LA COMPETÈNCIA!!

LA MOLA ERA UN PETIT EDIFICI D'UNA PLANTA QUE ES SITUAVA A PROP D'UN RIU. L'AIGUA DEL RIU ES DERIVAVA PER UN CANAL DE FUSTA QUE LA FEIA ENTRAR A L'EDIFICI. ALLÀ LA FORÇA DE L'AIGUA FEIA MOURE UNA RODA DE FUSTA AMB PALES, UN EIX TRANSMETIA AQUEST MOVIMENT A UNA PEDRA DE GRANIT QUE RODAVA SOBRE UNA ALTRA PEDRA FIXA. EL GRA S'ABOCAVA EN UNA MENA D'EMBUT ANOMENAT TREMUJA I QUEIA A L'ULL DE LA MOLA. QUAN SORTIA PER LES VORES JA ERA EN FORMA DE FARINA

TREMUJA
ULL DE LA MOLA
GRA
PEDRA GIRATÒRIA AMB GRAVATS
RIU
FARINA
EIX
RODA DE FUSTA AMB PALES
DERIVACIÓ

L'ALTRA ACTIVITAT QUE UTILITZAVA EL RIU ERA LA "USINA", EL PRIMER GENERADOR ELÈCTRIC DE LA PARRÒQUIA

VAN SER ELS VEÏNS DE RANSOL ELS QUE VAN VEURE LA NECESSITAT DE PRODUIR CORRENT ELÈCTRIC

ÉS QUE SINÓ NO SABÍEM ON CONNECTAR L'IPHONE

I VAN FER VENIR ELS MATERIALS I LA MAQUINÀRIA DE FRANÇA. D'AQUÍ EL NOM, UN CLAR GAL·LICISME

LA "USINA" ES PARAVA DURANT EL DIA PERQUÈ NO S'ESCALFÉS I S'ENGEGAVA A MITJA TARDA

UNA MURGA SI ANAVES CURT DE BATERIA

MOLT SOVINT, SALTAVA L'AUTOMÀTIC I S'HAVIA DE BAIXAR A REPARAR

QUI HA ENDOLLAT EL FORN I L'ESTUFA ALHORA?

LA USINA VA PRODUIR ELECTRICITAT FINS L'APARICIÓ DE FHASA QUE VA DISTRIBUIR ELECTRICITAT A TOT EL PAÍS I SE'LS VA VENDRE LA CENTRAL AMB LA MAQUINÀRIA

FHASA

USINA

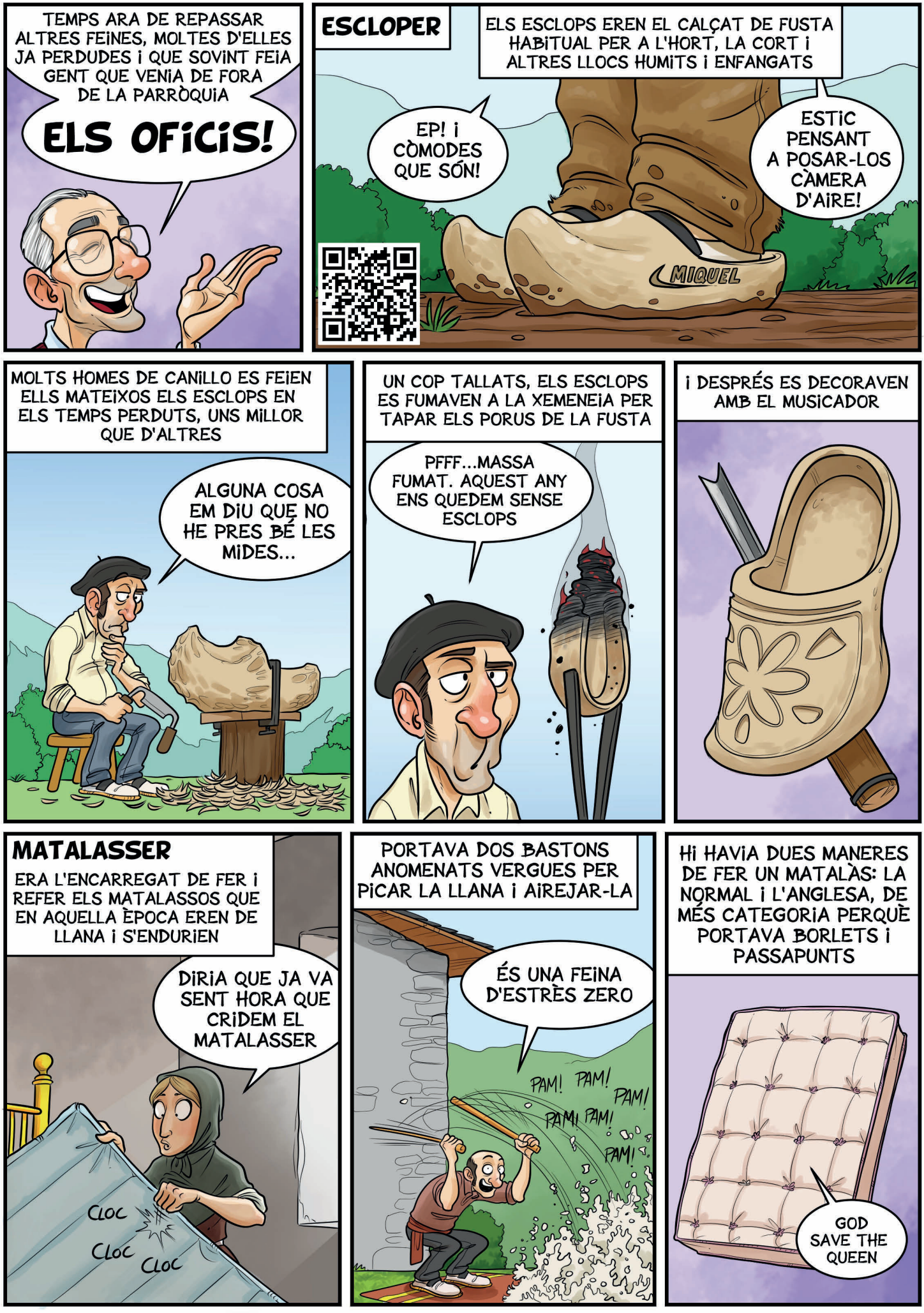
TEMPS ARA DE REPASSAR ALTRES FEINES, MOLTES D'ELLES JA PERDUDES I QUE SOVINT FEIA GENT QUE VENIA DE FORA DE LA PARRÒQUIA
ELS OFICIS!
ESCLOPER
ELS ESCLOPS EREN EL CALÇAT DE FUSTA HABITUAL PER A L'HORT, LA CORT I ALTRES LLOCS HUMITS I ENFANGATS
EP! I CÒMODES QUE SÓN!
ESTIC PENSANT A POSAR-LOS CÀMERA D'AIRE!
MIQUEL
MOLTS HOMES DE CANILLO ES FEIEN ELLS MATEIXOS ELS ESCLOPS EN ELS TEMPS PERDUTS, UNS MILLOR QUE D'ALTRES
ALGUNA COSA EM DIU QUE NO HE PRES BÉ LES MIDES...
UN COP TALLATS, ELS ESCLOPS ES FUMAVEN A LA XEMENEIA PER TAPAR ELS PORUS DE LA FUSTA
PFFF...MASSA FUMAT. AQUEST ANY ENS QUEDEM SENSE ESCLOPS
I DESPRÉS ES DECORAVEN AMB EL MUSICADOR
MATALASSER
ERA L'ENCARREGAT DE FER I REFER ELS MATALASSOS QUE EN AQUELLA ÈPOCA EREN DE LLANA I S'ENDURIEN
DIRIA QUE JA VA SENT HORA QUE CRIDEM EL MATALASSER
CLOC
CLOC
CLOC
PORTAVA DOS BASTONS ANOMENATS VERGUES PER PICAR LA LLANA I AIREJAR-LA
ÉS UNA FEINA D'ESTRÈS ZERO
PAM! PAM! PAM! PAM! PAM! PAM!
HI HAVIA DUES MANERES DE FER UN MATALÀS: LA NORMAL I L'ANGLESA, DE MÉS CATEGORIA PERQUÈ PORTAVA BORLETS I PASSAPUNTS
GOD SAVE THE QUEEN

CARBONER

EL CARBONER TRANSFORMAVA LA LLENYA EN CARBÓ MITJANÇANT UNA COMBUSTIÓ INCOMPLETA

A CANILLO HO ACOSTUMAVA A FER EL FERRER, QUE ERA EL QUE NECESSITAVA CARBÓ PER TREBALLAR

COM SI NO TINGUÉS PROU FEINA!

ELS CARBONERS VIVIEN AL BOSC MENTRE DURAVA LA COMBUSTIÓ DE LA PILA

ENTRE EL CARBÓ I QUE NO ES PODIEN RENTAR, ACABAVEN MACOS

MUNTAVEN UNA PILA DE LLENYA QUE COBRIEN AMB TERRA PERQUÈ LA COMBUSTIÓ FOS LENTA I PRODUÍS EL CARBÓ. ERA UNA FEINA MOLT DELICADA

TRAGINER

VENIA A SER EL QUE ACTUALMENT CONEIXEM COM A TRANSPORTISTA, PORTAVA MERCADERIES AMUNT I AVALL

SEUR?

PEL MEU NOM: SEGISMUNT URGELL

SEUR

TRANSPORTAVEN AMB ANIMALS, NORMALMENT MATXOS I MULES, PERÒ TAMBÉ CAVALLS I RUCS. I SI MOLT CONVENIA, S'HO CARREGAVEN A L'ESQUENA

S'HO CARREGAVEN VOL DIR LA MERCADERIA, NO TOT!!

PODIEN PORTAR CARBÓ, ARROVES DE SÈGOL, COVES DE FIDEUS, '*POLVOS*' DE MOSTASSA, PRODUCTES D'APOTECARI.. EN GENERAL QUALSEVOL COSA TRANSPORTABLE

QUÈ PASSA! AVUI TRANSPORTO UN RUC!

TU SÍ QUE N'ETS, DE RUC

UN COP FET EL TRANSPORT CALIA DESEMBASTAR ELS ANIMALS I FREGAR-LOS EL COS AMB UN GRAPAT DE PALLA PER DESSUAR-LOS

COMENÇO A PENSAR QUE T'APROFITES MASSA

CALCINER

ERA L'ENCARREGAT DE FABRICAR CALÇ. A CANILLO HI HAVIA UN FORN DE CALÇ ON ARA HI HA LA CASERNA DE BOMBERS

LA MATÈRIA PRIMERA ERA LA PEDRA CALCÀRIA

ELS ANDORRANS DE LES PEDRES EN FEM CALÇ

BARREJADA AMB SORRA I GRAVA EN RESULTAVA UNA ARGAMASSA QUE SERVIA PER EMBLANQUINAR INTERIORS I EXTERIORS DE LES CASES QUE S'HO PODIEN PERMETRE

NO, NO ÉS UNA VINYETA EN BLANC, ÉS UN PLA DE DETALL D'UNA PARET AMB CALÇ

TAMBÉ SERVIA PER DESINFECTAR CISTERNES I FINS I TOT COM A MEDICAMENT PER A REFORÇAR ELS OSSOS

Calç

provi ara amb el nou gust: llepar la paret del meniador

PER CALCINAR LA PEDRA S'UTILITZAVA UN FORN EN PART SOTERRAT QUE ES COBRIA AMB UNA ENFANGADA DE CALÇ

ENFANGADA DE CALÇ

ESPIRALL

PEDRA CALCÀRIA

BOCA DEL FORN

MENER I FARGAIRE

EL PRIMER ERA EL QUE EXTREIA EL MINERAL DE FERRO QUE ANOMENAVEN 'MENA'

NOI, QUIN PROFIT QUE SE'N TREU DE LES PEDRES!

L'EXTRACCIÓ ES REALITZAVA AMB MOLT POCS MITJANS, SOVINT UN PIC I UNA PALA

JO ÉS QUE ACABO DE COMENÇAR

CRRC CRRC

UN COP EXTRET EL MINERAL ES PORTAVA A LA FARGA, A PROP D'UN RIU I DELS BOSCOS PER APROFITAR EL CARBÓ I LA FORÇA DE L'AIGUA

AQUÍ S'APROFITA TOT!

ALLÀ EL FARGAIRE ESCALFAVA LA MENA PER EXTREURE 'N EL FERRO I EN FEIA BARRES

A CANILLO HI HAVIA UNES MINES A LA COMA, A LA ZONA DELS MENERS, I DUES FARGUES, A RANSOL I A SOLDEU

FRANÇA

Meners

Ransol

Soldeu

UNA MICA MÉS I SORTIM A FRANÇA

FERRER

LES BARRES DE FERRO DEL FARGAIRE ES PORTAVEN AL FERRER QUE EN FEIA EINES I OBJECTES DIVERSOS

JA HO SÉ, NOMÉS HE XAFAT LA PUNTA, PERÒ SOC NOU A L'OFICI I HE FET UNA CULLERA

UNA CULLERA DE CINC QUILOS

ERA UN OFICI IMPRESCINDIBLE JA QUE LES EINES EMPRADES PER A LA MAJORIA DE TREBALLS EREN DE FERRO

ESCOLTI, QUÈ FA UN FERRER COM VOSTÈ PARAT?

ÉS QUE ACABO D'OBRIR I PER TREBALLAR NECESSITO EINES DE FERRO, QUE NO EM PUC FABRICAR PERQUÈ NO TINC EINES

I TAMBÉ ERA NECESSARI FERRAR ELS ANIMALS QUE TREBALLAVEN AL CAMP

NO T'HAS PASSAT "FERRANT"?

NO HO SÉ,... M'HE ANAT ENGRESCANT I MIRA...

SÍ, PERÒ ARA LA POBRA MULA NO ES POT NI MOURE

AL FERRER HI HAVIA DOS ELEMENTS IMPORTANTS: EL FORNAL ON EL METALL S'ESCALFAVA AL ROIG

NO NOMÉS S'ESCALFA EL METALL!!

QUINA CALOR!

I L'ENCLUSA, UNA PEÇA DURÍSSIMA ON ES PICAVA EL FERRO ROENT PER DONAR-LI FORMA

CLONC!

LA UNA!

LLOSAIRE/LLOSER

ERA EL QUE EXTREIA LA LLOSA PER COBRIR LES CASES

HE NASCUT PER A UNA FEINA D'ALÇADA

XULLADOR

ABANS QUE LES *'AUVELLES'* MARXESSIN A LES PASTURES A L'ESTIU S'HAVIEN DE *'XULLAR'*, TREURE LA LLANA

EL *'XULLADOR'* TENIA UN AJUDANT ANOMENAT TRABADOR QUE IMMOBILITZAVA L'ANIMAL DURANT LA *'XULLA'*

QUINA POCA DELICADESA!

NOMÉS CALIA DEMANAR-HO

AMB UN SIUSPLAU SI PODIA SER

ABANS, LA FEINA ES FEIA AMB UNES TISORES ESPECIALS I UN SOL HOME PODIA *'XULLAR'* 70 ANIMALS EN UN SOL DIA. MÉS TARD, AMB LES MÀQUINES AUTOMÀTIQUES ES POT ARRIBAR A LES 300 *'AUVELLES'*

I A SOBRE T'ARRIEN EN TRES MINUTS!!!

EM SENTIRAN A TRIPADVISOR!!

PARAIRE

LA LLANA ESQUILADA LA TRACTAVA EL PARAIRE. A CANILLO NO N'HI HAVIA, PERÒ PASSAVA DE CASA EN CASA

EL PROBLEMA ÉS QUE A LA TERCERA CASA JA NO PUC TRUCAR A LA PORTA

RECOLLIA LA LLANA EN MANYOCS O VELLONS, LA RENTAVA, LA PERXAVA, L'EMBORRAVA I LA PENTINAVA AMB PINTES FETES DE CARDS (CARDAR)

PENSEU EN TOTA AQUESTA FEINADA QUAN US POSEU UN JERSEI

TAMBÉ L'HAVIA D'UNTAR AMB UNS GRANS SETRILLS D'OLI DE DOS O TRES BROCS

TAMBÉ ÚTIL PER A PREPARAR BERENAR EN FAMÍLIES NOMBROSES

LLAURADOR

TREBALLAVA LES TERRES AMB VAQUES, MATXOS O MULES ENJOVADES. ERA EL TRACTOR DEL SEGLE PASSAT

I SENSE RÀDIO NI AIRE CONDICIONAT, FIGUES TOVES! HA, HA, HA!

...DIU EL QUE NO HA D'ESTIRAR L'ARADA

ESTANYET

LA SEVA FEINA ERA FONDRE ESTANY PER SUCAR-HI CULLERES, FORQUILLES I ALTRES COBERTS PER RETORNAR L'APARENÇA DE NOU

COM SUCAR UNA GALETA A LA LLET DE L'ESMORZAR

NOMÉS CAL VIGILAR DE NO POSAR-S'HO DESPRÉS A LA BOCA

SOVINT ELL MATEIX ERA L'ESMOLET DE TISORES, GANIVETS I ALTRES EINES DE TALLAR

AMB EL SEU TÍPIC SO

PIRURIIIIPIR

IIRUUII

A CANILLO NO N'HI HAVIA, PUJAVA D'ENCAMP O FINS I TOT DE LA SEU

MOLINER

EL PROPIETARI I ENCARREGAT DEL MOLÍ DE FARINA QUE HEM VIST FA CINC PÀGINES

AQUÍ EM TENIU, ENFEINAT

PERÒ AQUESTA FEINA NO DONAVA PER A TOT L'ANY, I PER AIXÒ SOLIA SER TAMBÉ PAGÈS I HAVIA DE TENIR NOCIONS DE FERRER I FUSTER PER REPARAR LA MOLA

I AL VESPRE FAIG BUFANDES DE PUNT

PER ACABAR D'ARRODONIR ELS INGRESSOS

DIRIA QUE NO ME N'HE DEIXAT CAP, D'OFICI...

AIXÍ DONCS, PASSEM A UN ALTRE PUNT IMPORTANT DE LA SOCIETAT CANILLENCA:

EL MENJAR!

EL MENJAR ERA EL TRESOR MÉS PREUAT DE L'ÈPOCA JA QUE PERMETIA PASSAR ELS LLARGS HIVERNS SENSE HAVER DE PATIR

BEN BÉ COM L'OSSA

PROVA D'AIXÒ LA TENIM EN EL NOMBRE DE PANYS I FORRELLATS QUE TANCAVEN MOBLES I ESTANCES ON S'HI GUARDAVA MENJAR

NOMÉS PER LA MANDRA D'OBRIR JA NO PIQUEM ENTRE HORES

LA CUINA CANILLENCA ES BASAVA EN ELS PRODUCTES DE LA TERRA ADAPTATS SEGONS L'ESTACIÓ DE L'ANY I LES FESTIVITATS

EL QUE, ESSENCIALMENT, VOL DIR QUE NOMÉS PODÍEM MENJAR EL QUE HI HAVIA

PER EXEMPLE, A PARTIR D'AGOST OBLIDA'T DE LES *'TOMATES'*

FEM UN REPÀS D'ALGUNS MENJARS TÍPICS

COCA DE CANAL, AMB FARINA, OLI, OUS, MATAFALUGA I SUCRE

BACALLÀ, SE'N MENJAVA SOVINT, ACOMPANYAT DE TRUMFES

GRAVÍS, LA LLET DE LA SEGONA O TERCERA MUNYIDA D'UNA VACA ES POSAVA A ARRENCAR EL BULL DIVERSOS COPS I DESPRÉS ES SERVIA AMB SUCRE

TOT DE RÈGIM

SUCRE

COLADA, EL PAS PREVI AL FORMATGE, AMB LLET A 37°C S'HI POSAVA HERBACOL (QUALLADOR NATURAL) I S'ESPERAVA FINS QUE QUALLAVA. SE'N MENJAVA UNA MICA AMB SUCRE I DE LA RESTA SE'N FEIA FORMATGE

AMB LA GANA QUE TINC, AQUEST ANY EM SEMBLA QUE NO FAREM FORMATGE

BRUTINA, SEMBLANT AL GRAVÍS PERÒ MÉS FINA, AMB LLET *'D'AUVELLA'* I HERBACOL

JA VEIEU QUE SENSE NOSALTRES NO FARIEN POSTRES

JA HEU COMENÇAT A SALIVAR? DONCS ESPEREU-VOS, QUE ARA REPASSAREM ELS MENÚS DEL LLARG DE L'ANY

ELS DIES DE FEINA, FOS AL CAMP O ALS PRATS, LA GENT ES LLEVAVA MOLT D'HORA, CAP A LES 6, I FEIA UN ESMORZAR AMB SOPES, LLESQUES DE PA, TRUITADES, OUS *'FARRATS'*, RESTES DEL SOPAR... I PER BEURE , LLET AMB CAFÈ O XICOIRA

A AQUEST DORMILEGA, A LES 6 DEL MATÍ LI POSEM L'AIGUA DE RENTAR ELS PLATS I NI SE N'ADONA! ENS ESTALVIEM L'ESMORZAR CADA DIA

Zzzz

DESPRÉS DE TREBALLAR FEIEN LES "10 HORES", UN MOS PER PODER CONTINUAR

SÍ, NOI, PERQUÈ A AQUESTA HORA SEMBLA QUE NO HAGI NI ESMORZAT

AL MIGDIA, VIANDA AMB PÈSOLS, CARN ESTOFADA, CEBA APARIADA, BACALLÀ AMB TRUMFES O OUS ESTERNATS, BOTIFARRA, PERNIL...TOT ACOMPANYAT AMB VI ENVIXELLAT

I DE POSTRES, NOUS, FORMATGE O FORMATGE DE TUPÍ

CAP A MITJA TARDA, ELS NENS O ELS ADULTS SI ESTAVEN FENT UNA FEINA DURA AL CAMP, BERENAVEN.

I ELS NENS FENT UNA FEINA DURA, EL DOBLE!

ELS NENS, PA AMB *'XICOLATA'* O TRUITADA AMB VERDURES. ELS ADULTS AMANIDA, POMES, FARCITS DE DONJA O PERNIL...

VAJA, PREFEREIXO EL DE NENS

PER SOPAR ES FEIEN COSES MÉS SENZILLES COM FARINETES, VERDURA AMB ROSTA, SOPES DE PA AMB GREIXOLINS O TRINXAT

AQUEST MENÚ FORÇA SENZILL VARIAVA MOLT ELS DIES DE FESTA GROSSA, REPASSEM-NE UNS QUANTS

FESTES MAJORS I ALTRES DIES ASSENYALATS (CASAMENTS, BATISTIRIS, COMUNIONS) : AIXÍ COM LA RESTA DE L'ANY ES MENJAVA DE LA MATANÇA DEL PORC, AQUESTS DIES ES MENJAVEN ALTRES CARNS, CIVET DE LLEBRE, ISARD AMB '*XICOLATA*', ROSTIT DE BACIVA A LA COCOTA AMB BOLETS, SOPA DE CALDO.. ENTREMESOS, SOPA DE PASTA, CARN AMB SUC I CARREROLES...I DE POSTRES, COCA DE CANAL, CREMA

PER LES FESTES DE NADAL, PASTA, POLLASTRE A LA COCOTA, MENUTS, CANELONS, CIVETS O ARRÒS AMB ESQUIROL. DE POSTRES, FIGUES SEQUES, PA AMB NOUS I TOTA VARIETAT DE COQUES

PER CARNAVAL, MOLTS BULLS, VIANDA AMB '*BISCOR*', BOTIFARRA D'ARRÒS O OS DE GARRÓ I FLAM, COQUES O CREMA

PER CARNAVAL S'HAVIA DE FER RESERVES PERQUÈ DESPRÉS VENIA LA QUARESMA, AMB ESMORZARS DE SOPES DE PA MORENO O DEJUNI DIRECTAMENT, ELS DINARS BEN LLEUGERS, I ELS DIVENDRES RES DE CARN

NOI, QUE TRIST!

PELS DIES DE DIFUNTS, ARRÒS AMB CIGRONS, MIG OU ESTERNAT AMB BACALLÀ, MOLLS, POMES, PANSES I FIGUES

I PER MERITXELL, ES PODIA DINAR A L'AIRE LLIURE AMB AMANIDA, COSTELLES I FRUITA DELS MARXANTS DE MERITXELL

QUINA GANA, EH?! PASSEM A UN ALTRE PUNT TOT I QUE SEGUIREM TOCANT EL TEMA DEL MENJAR DE REFILADA. PERQUÈ ARA PARLAREM DE:

CELEBRACIONS!

POP!

SEGUINT EL CALENDARI AGRARI I EL LITÚRGIC, ELS CANILLENCS APROFITAVEN LES FESTIVITATS ANUALS PER ESTRÈNYER LLAÇOS I SEGUIR TRADICIONS

MAMA, EM SEMBLA QUE "ESTRÈNYER LLAÇOS" NO VOL DIR AIXÒ

SÍ, HOME, FES-ME CAS

EN LES PROPERES NOU PÀGINES LES VEUREM GAIREBÉ TOTES

COMENCEM AMB UNA QUE, COM HEM DIT, PERMETIA MENJAR DURANT TOT L'ANY

LA MATANÇA DEL PORC

EH?

RES, RES

GAIREBÉ CADA CASA DE CANILLO FEIA LA MATANÇA PERQUÈ AIXÒ PROCURAVA SUBSISTÈNCIA PER PASSAR L'HIVERN

JA ET POTS ENGREIXAR BÉ QUE AQUEST HIVERN SERÀ LLARG

NO ACABO DE VEURE LA RELACIÓ... EM PERDO ALGUNA COSA...

ELS PORCS S'ENGREIXAVEN DURANT UN ANY, PRIMER PASTURANT AL CAMP, I DESPRÉS ES PORTAVEN A CASA PER ACABAR-LOS D'ENGREIXAR AMB COLS, TRUMFES PETITES, FARINA O SAULÓ

I AVUI, DONUTS AMB DOBLE FARCIT DE XOCOLATA, AIXÒ CADA COP ÉS MÉS ESTRANY

SE'N TRIAVA UN O DOS, ELS MÉS GROSSOS. EL DIA DE LA MATANÇA S'AJUNTAVA MOLTA GENT, VEÏNS I PARENTS. I FINS I TOT CANALLA

MIRA!! QUAN S'AJUNTEN TANTS HUMANS SEMPRE HI HA MENJAR PEL MIG

VISCA!

ERA UN ESDEVENIMENT SOCIAL ON ES PARLAVA DE TOT

ES TROBAVEN QUAN CLAREJAVA I AGAFAVEN FORCES ESMORZANT AMB TORRADES AMB ALL I OLI, I PER BEURE, ANÍS O AIGUARDENT

ÉS TAN AVIAT QUE LI HEM CANVIAT LA TORRADA PER UNA TEULA I NI HO HA VIST!!

ELS HOMES EREN ELS QUE FEIEN DE MATADORS, HO FEIEN ENTRE CINC O SIS IMMOBILITZANT EL PORC SOBRE UNA TAULA ANOMENADA CATAFAL

JA EL TINC DOMINAT, NECESSITO REFORÇOS!!

UN COP MORT, SE N'APROFITAVA FINS A L'ÚLTIM TROS. DE LA SANG EN FEIEN FREGINAT I LES BOTIFARRES NEGRES. DESPRÉS NETEJAVEN L'ANIMAL DE DINS I DE FORA, SOCARRIMAVEN ELS PÈLS I EL TALLAVEN. LA MAJORIA DE CARN ES SALAVA: ORELLES, PEUS, PERNILS, ESPATLLES...

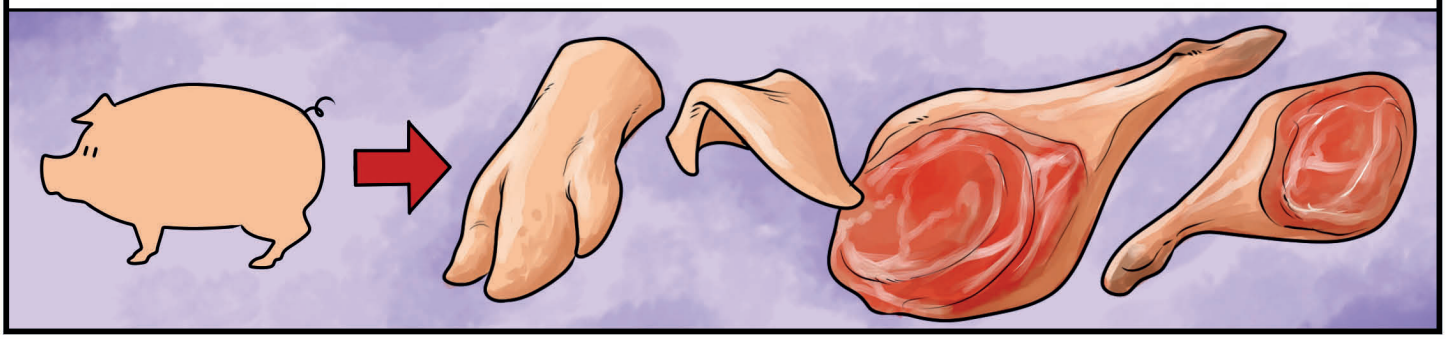

AMB LA TRIPA, QUE ES NETEJAVA, ES FEIEN ELS FACITS. LES MANDONGUERES PICAVEN DIFERENTS TIPUS DE CARNS I LES AMANIEN PER FER TOT TIPUS DE BULLS I BOTIFARRES: DONJA, BRINGUERA, BULL DE LLENGUA, DE RONYÓ, DE FETGE, DE CARNETES... BOTIFARRA BLANCA, NEGRA, DE FREIXURES AMB OUS I ALLS, AMB PA DE SANG...I AMB LA CARN CRUA, LLANGONISSES, SAUCISSA...

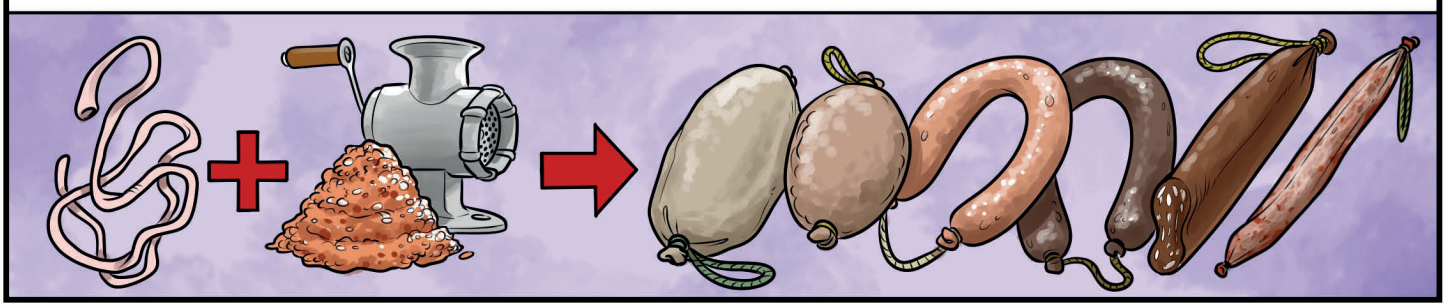

I ALTRES PARTS, COM LES COSTELLES, DESPRÉS DE COURE-LES BÉ, ES CONFITAVEN EN TUPINES DE TERRISSA VERMELLA I COBERTES DE GREIX, COSA QUE FEIA QUE LA CARN ES CONSERVÉS TOT L'ANY

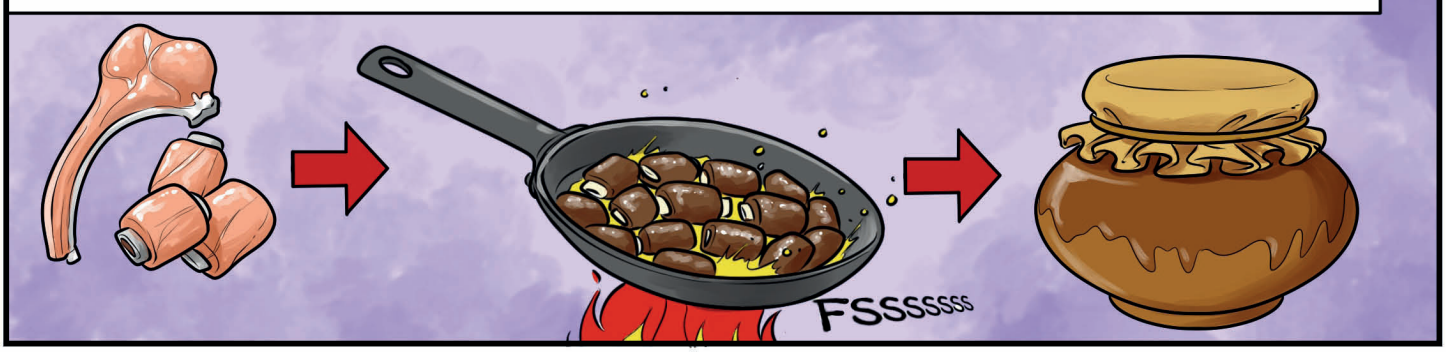

HI HAVIA TAMBÉ UN GREIX DOLÇ QUE ES FEIA SERVIR PER CURAR LES LLAGUES DE LES MAMES DE LES VAQUES I SE'N FEIA GREIXOLINS PER MENJAR

DURANT LA MATANÇA SE SOLIA FER UNA BROMA QUE CONSISTIA A DEMANAR A ALGUN DESPISTAT QUE ANÉS A BUSCAR LA "PREMSA DE LES LLANGONISSES" QUE EVIDENTMENT, NO EXISTIA

PER AGRAIR ALS QUE HAVIEN AJUDAT A LA MATANÇA SE'LS DONAVA EL "PRESENT" QUE PODIA SER COSTELLES, SANG, SAUCISSES...

SANT ANTONI ABAT

ERA EL DIA DE LA BENEDICCIÓ DELS ANIMALS, EL CAPELLÀ BENEÏA EL BESTIAR CASA PER CASA

MIRA TONET, QUE DEMANEN PER TU

NO, SENYORA, HE DIT EL BESTIAR

SÍ, SÍ

UNA SETMANA ABANS, ES PASSAVA LA IMATGE DEL SANT PER TOTES LES CASES I LA GENT DONAVA ESPÈCIES PER FER UNS ENCANTS EL DIA DE SANT ANTONI

EM SENTO UTILITZAT

CREMA DEL GENER

TAMBÉ CONEGUDA COM LA CREMA DEL MAI O LA CREMA DE LA CUA DEL GENER. ES CELEBRAVA EL 31 DE GENER I CONSISTIA A CREMAR UN ARBRE QUE SIMBOLITZAVA L'HIVERN

EH!!! ON ANEU??!!! QUE JO NO TINC RES A VEURE AMB L'HIVERN!

EL "MAI" ERA EL PI QUE ES TALLAVA UNS DIES ABANS I S'ARROSSEGAVA FINS AL PUNT ON ES PLANTAVA PER CREMAR

censored

ES SOLIA FER A DOS O TRES LLOCS DEL POBLE

TU TAMBÉ?

SÍ NOI

CAP AL VESPRE S'ENCENIA I ENTRE LA CRIDOIA EL MAI ANAVA CREMANT. SI CREMAVA BÉ VOLIA DIR QUE LA PRIMAVERA VINDRIA AVIAT, SI CREMAVA MALAMENT, QUE L'HIVERN SERIA DUR I LLARG

FA TRES QUARTS D'HORA I NO HI HA MANERA QUE S'ENCENGUI...

DEMÀ ANEM A COMPRAR MANTES

AL BALL S'INCORPORAVA "L'HOME DE PALLA" QUE, AMB LA MAINADA, CANTAVA: "L'HOME DE PALLA LES PUCES L'HAN MORT, CREMADES AQUELLES QUE PIQUEN TAN FORT"

LA TONADA S'ENGANXA MOLT

ANTIGAMENT LA CANALLA RECOLLIA COSES PER CREMAR AMB EL MAI I ABANS D'ENCENDRE-LES LES SUBHASTAVEN PER TREURE DINERS PER UN BERENAR

QUI ME'N DONA VINT RALS??

NO? I DEU?

CINC?

TRES?

UN?

AVIAM, ÉS UNA FUSTOTA QUE A MÉS CREMAREU DESPRÉS, NO ESPEREU MIRACLES...

LA CANDELERA

EL DOS DE FEBRER ES FEIA *'PRUFESSÓ'* I ES BENEÏEN UNES CANDELES QUE S'ENCENIEN PER ALLUNYAR LES *'TURMENTES'* MÉS FORTES

EM SEMBLA QUE UN ALTRE COP L'ESTIC ENCENENT MASSA TARD

TXIC TXIC TXIC TXIC

EL CARNAVAL

LA FESTA IRREVERENT PER EXCEL·LÈNCIA, DURAVA TRES DIES, I PERTANYIA TOTALMENT ALS ARLEQUINS, UN GRUP DE JOVES DISFRESSATS AIXÍ:

LA DISFRESSA S'HERETAVA DE PARES A FILLS

EL MÉS IMPORTANT PER ALS ARLEQUINS ERA FER COMPLIR LES NORMES DEL CARNAVAL, COM NO TREBALLAR, NO JUGAR A CARTES O NO PORTAR ESCLOPS

L'ALTRA FEINA DELS ARLEQUINS ERA FER BROMES, COM PER EXEMPLE:

ENTRAR D'AMAGAT A LES CASES PER EMPORTAR-SE LES OLLES DE CALDO DE VIANDA DE PORC TÍPIQUES DEL DILLUNS DE CARNAVAL

TREURE ALGUN DORMILEGA DEL LLIT I EMPAITAR-LO PEL CARRER

ENTRAR A LES CASES A TIRAR FARINA

EL DIMARTS DE CARNAVAL ES FEIA UNA GRAN FESTA QUE APLEGAVA GENT D'ALTRES PARRÒQUIES I EL DIMECRES TOT FINALITZAVA AMB LA DESPENJADA DEL CARNESTOLTES QUE ERA SENTENCIAT I "AFUSELLAT" AL PRAT DEL PORTAL

SAL I OUS

DESPRÉS DE LA QUARESMA, EL DIA DE PASQUA, EL MOSSÈN PASSAVA BENEINT LES CASES AMB AIGUA, SAL I CLARES D'OU I A CANVI LA GENT LI DONAVA OUS

ELS NENS PASSAVEN PER LES CASES DIENT "PASQUA HA ARRIBAT, ELS OUS SÓN MEUS!!"

SANTES CREUS

EL DIA 3 DE MAIG ERA COSTUM BENEIR BRANQUES D'AVET

SANT MIQUEL DE PRATS

EL DIA 8 DE MAIG ES BENEÏEN COQUES QUE DESPRÉS ES MENJAVEN EN COMUNITAT

CORPUS

ES FEIA UNA MISSA SOLEMNE ON ES CONSAGRAVA UNA HÒSTIA MÉS GRAN QUE LA DE COSTUM

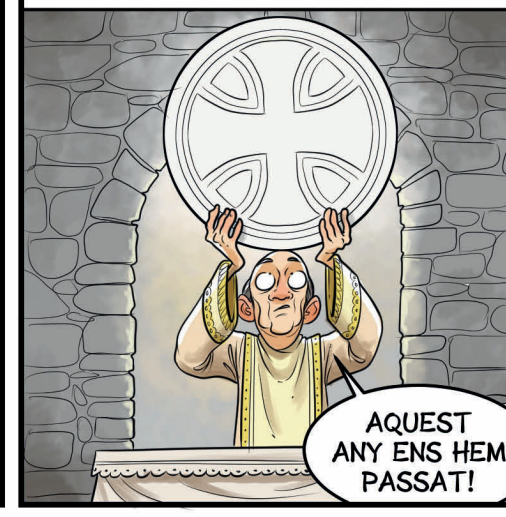

A LA TARDA ES COLOCAVA EN LA CUSTÒDIA I ES PASSEJAVA PELS CARRERS EN *'PRUFESSÓ'*

ES FEIEN TRES ATURADES I S'ACABAVA EN UN ALTAR AL CARRER GUARNIT AMB ENRAMADES

EL DILLUNS DE CORPUS PUJAVA EL NUNCI DE LA CASA DE LA VALL A REVISAR ELS LLIBRES

SANT ANTONI DE L'ALDOSA

EL DIA 13 DE JUNY ERA SANT ANTONI DE L'ALDOSA

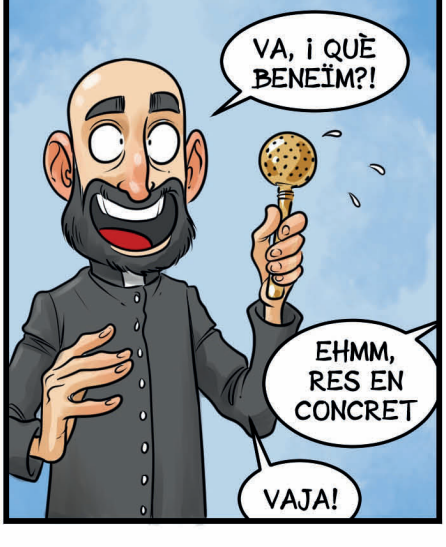

SANT JOAN

LA CANALLA ES FABRICAVA UNES FALLES AMB UNA BRANCA DE SAÜC ON S'HI LLIGAVA ESCORÇA D' *'ABEÇ'*. LES ENCENIEN I LES FEIEN RODAR SOBRE EL CAP GUSPIREJANT

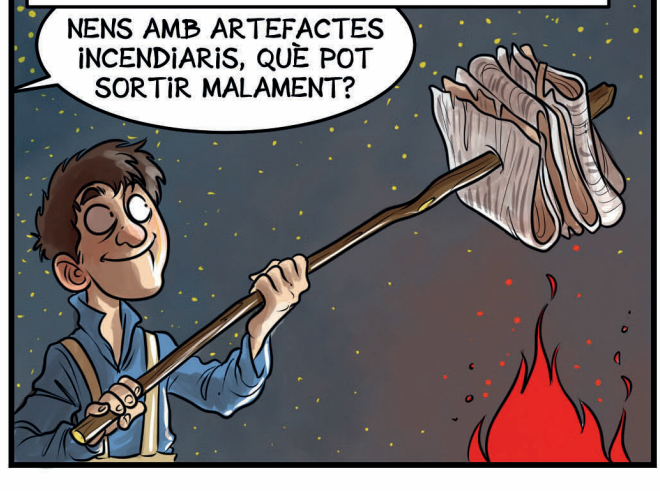

HI HAVIA FOGUERES A CADA VEÏNAT

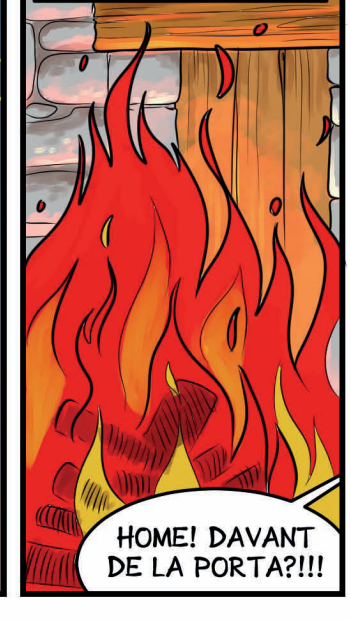

A LES FOGUERES S'HI CREMAVEN TRASTOS VELLS ARREPLEGATS PER LES CASES

TONET! AQUÍ HI HA UNS NENS QUE DEMANEN PER TU!

AL VOLTANT DE LA FOGUERA ES BALLAVA EN ROTLLANA, PETITS I GRANS

DIRIA QUE LA PADRINA JA NO ESTÀ PER AQUESTS SARAUS

PUF PUF

ACTUALMENT SE'N FA UNA DE SOLA I DESPRÉS HI HA BALL

BALL AMB PETARDS

PAM PAM! PAM

LA FOGUERA S'ENCÉN AMB LA FLAMA QUE BAIXA DEL CANIGÓ ON LA VAN A BUSCAR, ENTRE ALTRES, ELS MONITORS D'AINA

BÉ, HI HA ANYS QUE FA MANDRA ANAR A FRANÇA...PERÒ NO SE N'ADONA NINGÚ

SANT PERE DEL TARTER

S'HI FEIA MISSA AMB LES AUTORITATS I DESPRÉS BALL AMB ACORDIÓ

AQUEST ANY NO TENIM PROU TEMPS, PER AIXÒ, MISSA AMB ACORDIÓ!

UN DOS TRES iii...

FESTES MAJORS

DURANT EL JULIOL ES CELEBRAVEN LA MAJORIA DE FESTES MAJORS COM EL SEGON DIUMENGE A SOLDEU, EL TERCER A CANILLO O EL 25 I 26 A RANSOL, L'ALDOSA I ELS PLANS

LA NOSTRA ÉS MILLOR!!

FRASE OBLIGATÒRIA EN QUALSEVOL CONVERSA SOBRE FESTES MAJORS

ERA EL MOMENT DE REBRE CONVIDATS I ELS PARENTS QUE HAVIEN MARXAT A TREBALLAR A FRANÇA

FILL! QUE BÉ QUE HAGIS VINGUT! JA GAIREBÉ NO ET CONEC!

QUI ÉS AQUESTA SENYORA?

I PER AIXÒ ES REFEIEN ELS COBERTS A L'ESTANYET, ES PREPARAVA UNA BONA TAULA I UN BON ÀPAT PER A TOTHOM

BÉ, LI DIRÉ DESPRÉS DE DINAR

HI HAVIA MISSA SOLEMNE AL MATÍ I GRESCA I BALL A LA NIT

AQUEST ANY NO HEM TINGUT TEMPS, PER AIXÒ, GRESCA AMB MISSA!!!

TOTS AMB MI! PARENOSTREEEE VA, BALLEU!

SANT ROC

EL 16 D'AGOST SE CELEBRAVA AQUESTA FESTA VOTADA, ERA UNA FESTIVITAT ASSENYALADA, NINGÚ PODIA TREBALLAR PERQUÈ CALIA ANAR A MISSA

FIXEU-VOS QUE, SI S'HA DE 'VOTAR', ES VOTA UN DIA DE FESTA

FESTA MAJOR DE MERITXELL I EL DIA DE FESTA NACIONAL

EL 7 I 8 DE SETEMBRE L'ERMITA DE MERITXELL, GUARNIDA PER LES DONES DE LA PARRÒQUIA, ERA LA PROTAGONISTA

QUE EXAGERADA QUE ETS, MARIA LLUÏSA!

EL CAPELLÀ HI CELEBRAVA DOS MISSES, A LES 8 I A LES 11 DEL MATÍ QUE ERA A LA QUE ASSISTIEN LES AUTORITATS

ÉS QUE A LES 8 LES AUTORITATS SE'NS ADORMIEN

ZZZ

COM HEM DIT FA SET PÀGINES, LA GENT APROFITAVA LA VISITA A L'ERMITA PER DINAR A L'AIRE LLIURE

PERÒ...I A SOTA D'AQUELLA ROCA?

HEM DIT A L'AIRE LLIURE, I DINAREM A L'AIRE LLIURE!!!

DURANT EL DIA S'HI VENIEN RECORDS COM MEDALLES, ESTAMPES, CIRIS...

NO CORRIS

EL TÍPIC MARXANDATGE CATÒLIC

TAMBÉ PUJAVEN FRUITERAIRES DEL VOLTANT DE LA SEU

L'ANY QUE VE, PLANTO MADUIXES EN COMPTES DE SÍNDRIES

A LA TARDA ES RESAVA EL SANT ROSARI I, UN COP APAGATS ELS CIRIS, L'ESGLÉSIA ES TANCAVA A LES 10 DE LA NIT

NOTA MENTAL PER A L'ANY QUE VE: ENCENDRE UNA ESPELMA ABANS D'APAGAR L'ÚLTIM CIRI

SANTA CREU

EL DIA 14 DE SETEMBRE, SORTINT D'ESTUDI ES FEIA UNA MISSA A L'ESGLÉSIA DE LA SANTA CREU I UN BERENAR POPULAR

GERMANS, ANEU-VOS-EN A BERENAR!!

MARE DE DÉU DEL ROSER

EL PRIMER DIUMENGE D'OCTUBRE ES FEIA LA *'PRUFESSÓ'* AMB LA IMATGE DE LA MARE DE DÉU PORTADA NOMÉS PER DONES I UN ROSARI CANTAT

JA ERA HORA DE VEURE MÉS DONES EN AQUEST CÒMIC!!

LES FIRES DE CANILLO

EL DIA 16 D'OCTUBRE LA PRIMERA I EL 18 DE NOVEMBRE LA SEGONA. TÉ LLOC LA COMPRA I VENDA DE BESTIAR

3X2

COMPRI DOS OVELLES I LA TERCERA, GRATIS!

AIXÒ ÉS UNA MICA HUMILIANT

TOTS SANTS

EL DIA 1 DE NOVEMBRE ÉS COSTUM ANAR AL CEMENTIRI PER PREPARAR-HO TOT PER A L'ENDEMÀ

AIXÒ ÉS MOLT NOSTRE, NETEJAR JUST ABANS PERQUÈ LA GENT HO PUGUI VEURE NET

AL VESPRE ES MENJAVEN CASTANYES BULLIDES, AL CALIU O TORRADES EN UN PAELLOT VELL AL QUAL SE LI FEIEN FORATS

SÍ, HAS ANAT MÉS RÀPID, PERÒ AMB UN SOL FORAT NO FUNCIONA

DIA DE DIFUNTS

EL DIA 2 ES PORTEN FLORS AL CEMENTIRI. A PRATS ES PUJAVA AL CEMENTIRI TOT RESANT EL ROSARI

OOOHH QUE NEET!!

A PROPÒSIT DELS DIFUNTS, ABANS, QUAN HI HAVIA UNA DEFUNCIÓ A LA PARRÒQUIA LES CAMPANES TOCAVEN A MORTS PER ANUNCIAR-LA

BOIG! O SÓN LES 28 TOCADES O S'HA MORT ALGÚ

NG
ONG
DONG
DONG
DONG
DONG

ACTUALMENT S'ANUNCIA FENT LA CRIDA EN COTXE

AL PRINCIPI VAM INTENTAR FER UN MIX, TRADICIÓ I MODERNITAT, PERÒ NO VA FUNCIONAR

SANTA LLÚCIA

ES FEIA MISSA I ES CANTAVEN GOIGS. LES COSIDORES POSAVEN UN CIRI A LA SEVA PATRONA PERQUÈ ELS CONSERVÉS LA VISTA

I BÉ QUE VA!

TOT UN MIRACLE!

LA PURÍSSIMA

HAVIA ESTAT DE LES MÉS ASSENYALADES I SERVIA PER PREPARAR LES FESTES DE NADAL

ARA AIXÒ JA COMENÇA A MITJANS D' OCTUBRE

JINGEL BELS
JINGEL BELS
JINGEL OL DE
JEIIIII

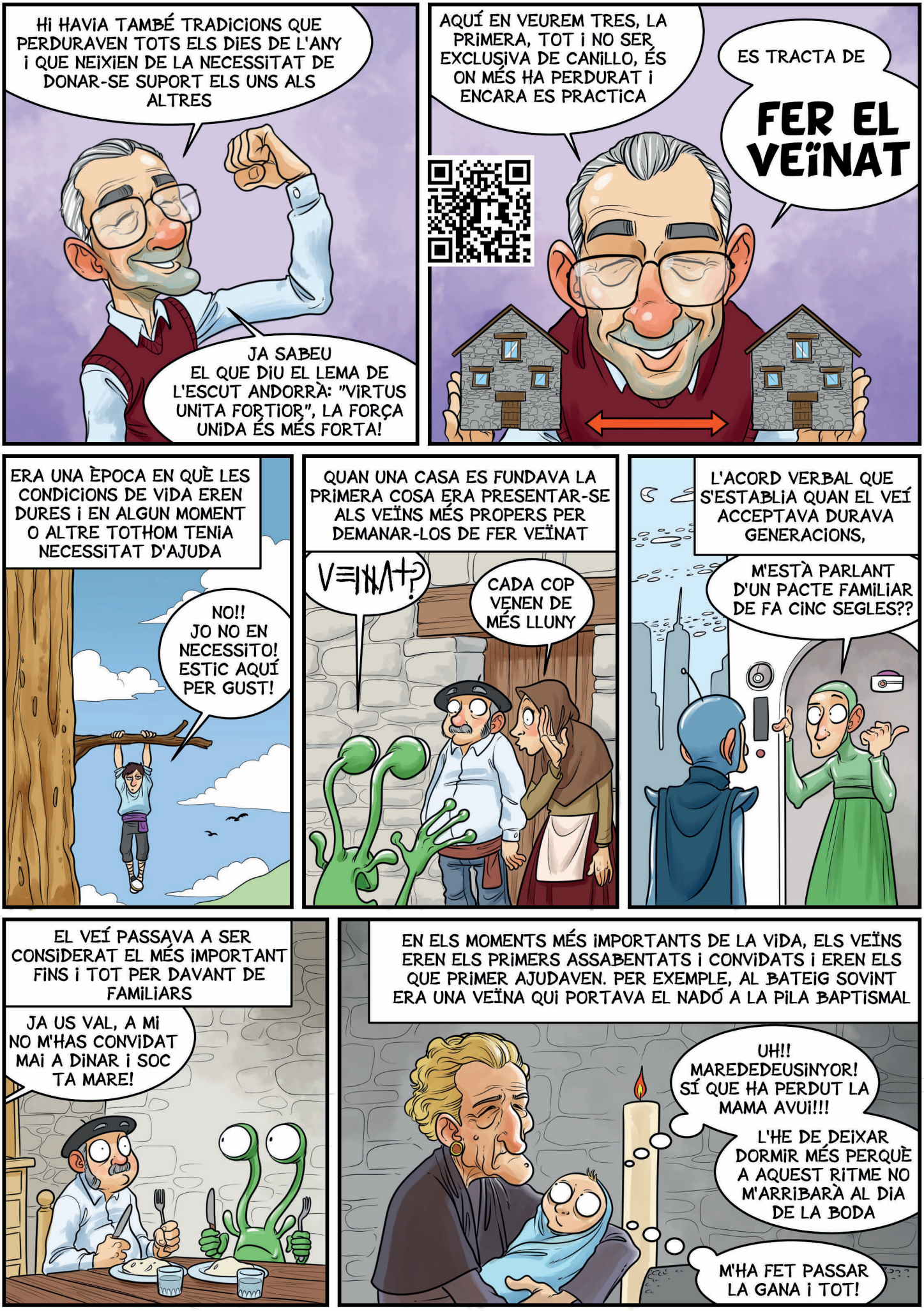
HI HAVIA TAMBÉ TRADICIONS QUE PERDURAVEN TOTS ELS DIES DE L'ANY I QUE NEIXIEN DE LA NECESSITAT DE DONAR-SE SUPORT ELS UNS ALS ALTRES
JA SABEU EL QUE DIU EL LEMA DE L'ESCUT ANDORRÀ: "VIRTUS UNITA FORTIOR", LA FORÇA UNIDA ÉS MÉS FORTA!
AQUÍ EN VEUREM TRES, LA PRIMERA, TOT I NO SER EXCLUSIVA DE CANILLO, ÉS ON MÉS HA PERDURAT I ENCARA ES PRACTICA
ES TRACTA DE
FER EL VEÏNAT
ERA UNA ÈPOCA EN QUÈ LES CONDICIONS DE VIDA EREN DURES I EN ALGUN MOMENT O ALTRE TOTHOM TENIA NECESSITAT D'AJUDA
NO!! JO NO EN NECESSITO! ESTIC AQUÍ PER GUST!
QUAN UNA CASA ES FUNDAVA LA PRIMERA COSA ERA PRESENTAR-SE ALS VEÏNS MÉS PROPERS PER DEMANAR-LOS DE FER VEÏNAT
VEÏNAT?
CADA COP VENEN DE MÉS LLUNY
L'ACORD VERBAL QUE S'ESTABLIA QUAN EL VEÍ ACCEPTAVA DURAVA GENERACIONS,
M'ESTÀ PARLANT D'UN PACTE FAMILIAR DE FA CINC SEGLES??
EL VEÍ PASSAVA A SER CONSIDERAT EL MÉS IMPORTANT FINS I TOT PER DAVANT DE FAMILIARS
JA US VAL, A MI NO M'HAS CONVIDAT MAI A DINAR I SOC TA MARE!
EN ELS MOMENTS MÉS IMPORTANTS DE LA VIDA, ELS VEÏNS EREN ELS PRIMERS ASSABENTATS I CONVIDATS I EREN ELS QUE PRIMER AJUDAVEN. PER EXEMPLE, AL BATEIG SOVINT ERA UNA VEÏNA QUI PORTAVA EL NADÓ A LA PILA BAPTISMAL
UH!! MAREDEDEUSINYOR! SÍ QUE HA PERDUT LA MAMA AVUI!!!
L'HE DE DEIXAR DORMIR MÉS PERQUÈ A AQUEST RITME NO M'ARRIBARÀ AL DIA DE LA BODA
M'HA FET PASSAR LA GANA I TOT!

ALS CASAMENTS EREN ELS VEÏNS ELS QUE ACTUAVEN COM A AMOS DE LA CASA i REBIEN ELS CONVIDATS, ORGANITZAVEN, SERVIEN EL BANQUET, RECOLLIEN...

¡ PROU!!!

¡ EN CAS DE DEFUNCIÓ ELS VEÏNS S'OCUPAVEN DE LA VETLLA, DE VESTIR EL DIFUNT, REBRE LA GENT, ENCARREGAR LA CAIXA...

HAVÍEM DE TENIR DE VEÍ AL DELS ESCLOPS

L'HAUREM DE FALCAR AMB PAPER DE DIARI

FINS i TOT EN LA COMITIVA CAP AL CEMENTIRI EL PRIMER ERA SEMPRE UN VEÍ, ANOMENAT "CAP DOLER"

SI SABESSIN EL MALAMENT QUE EM QUEIA!!

AQUEST VEÍ ERA EL PRIMER QUE ARRIBAVA A L'ESGLÉSIA i S'ENCARREGAVA DE DONAR L'AIGUA BENEÏDA TOCANT LA MÀ DELS ASSISTENTS

LA MÀ MOLLA, ALLÒ TAN AGRADABLE

ELS ASSISTENTS S'ASSEIEN SEPARATS, HOMES ALS BANCS DE LA DRETA, DONES A L'ESQUERRA. ARA ENCARA ES CONSERVA AQUEST COSTUM

HOMES

DONES

MOSSÈN, SEMPRE HOME i PER TANT DE LA DRETA

EI!

ES REPARTIA UNA CANDELA PER PERSONA, MIG COLOR DE CERA i MIG NEGRA, QUE S'ENCENIA DURANT EL FUNERAL i DESPRÉS SERVIA DE RECORDATORI

CANDELA QUE DESPRÉS NO ENCENIA NINGÚ PERQUÈ S'ESGOTAVA i LLAVORS ET QUEDAVES SENSE RECORDATORI

COM QUE L'ENTERRAMENT SEMPRE ERA AL MATÍ, UN COP ACABAT TOTHOM ES REUNIA EN UN DINAR PREPARAT PER ALGUNA VEÏNA

LA MEVA VEÏNA MARIA ÉS TAN BONA CUINERA QUE TOTHOM EM MIRA AMB GANES QUE ESTIRI LA POTA

US PODEU BEN BÉ ESPERAR PELS CANELONS!!

A PARTIR D'AQUÍ, SI EL DIFUNT ERA HOME, LA MARE O VÍDUA DEL MORT ES VESTIA DE DOL BEN BÉ DOS ANYS, i N'HI HAVIA QUE JA NO SE'L TREIEN MÉS

LLÀSTIMA QUE NO TENÍEM RENTADORES, NO HAURIA CALGUT SEPARAR LA ROBA PER COLORS

PERÒ AIXÒ JA ÉS UNA ALTRA HISTÒRIA

VEUREM ARA LA SEGONA TRADICIÓ MOLT ARRELADA A CANILLO,

LA MÚTUA DE LA CREMA

NO, NO ÉS AQUESTA CREMA, AQUESTA ÉS PERQUÈ TENIA GANA

UN INCENDI FORTUÏT EN QUALSEVOL PATRIMONI IMMOBLE (CASA, ERA,BORDA...) ERA UN AUTÈNTIC DRAMA PERQUÈ SOVINT NO HI HAVIA ELS RECURSOS PER RECONSTRUIR-LO

I EN UN MOMENT EN QUÈ EL FOC ES FEIA SERVIR PER A UN MUNT DE COSES

NO ESTÀ MOLT FORT AQUEST FOC?

L'ANY 1882, MOSSÈN JOSEP CANUT VA IMPULSAR LA CREACIÓ D'UNA MÚTUA D'INCENDIS PER PAL·LIAR AQUEST PROBLEMA

LES FOTOS ENCARA NO EXISTIEN, PER AIXÒ L'HEM SUBSTITUÏT PER UN ALTRE GRAN CANUT

UNA MÚTUA COM CAL

CADA CASA POSAVA PREU ALS SEUS BÉNS I EN FUNCIÓ DE LES VALORACIONS ES CALCULAVEN LES PRESTACIONS I CONTRIBUCIONS DE CADA ASSOCIAT

ESTÀS SEGUR QUE VAL TANT? LA TEVA CASA ÉS

LA MÉS PRECIOSA DE TOTES!!!

CADA CASA TENIA ASSIGNAT UN NÚMERO DE PÀGINA EN UNS LLIBRES DE REGISTRE, QUE ES FEIEN PER DUPLICAT I EREN CUSTODIATS PER DOS PERSONES (SECRETARIS) PER EVITAR PÈRDUES

A MÉS, NOSALTRES SOM BESSONS.

HO FEM TOT IGUAL

PERÒ JO AMB MILLOR LLETRA

REGISTRE

REGISTRE

A PART DELS SECRETARIS HI HAVIA DOS CÀRRECS MÉS: ELS RECAPTADORS, QUE S'ENCARREGAVEN DE RECOLLIR ELS DINERS ESTIPULATS DE CADA CASA EN CAS D'INCENDI

BON DIIA! VINC A COBRAR LA MÚTUA

JA FA PROU RÀBIA REBRE LA SEVA VISITA COM PERQUÈ A SOBRE VINGUI A LES 6 DEL MATÍ!!!

I ELS COMISSIONATS, QUE VIGILAVEN QUE ELS IMMOBLES ASSEGURATS ESTIGUESSIN EN BON ESTAT PER EVITAR INCENDIS

EHMM... AQUESTA CASA

PRECIOSA!!!

I INFLAMABLE

I EN CAS D'INCENDI EREN ELS ENCARREGATS DE VALORAR LES PÈRDUES

DONCS SÍ QUE ERA INFLAMABLE!

I S'HA DE DIR QUE PRECIOSA

NINGÚ PODIA DESTINAR ELS DINERS A CAP ALTRA FINALITAT QUE NO FOS RECONSTRUIR L'IMMOBLE CREMAT

UI, SÍ, L'ESTEM A PUNT DE REFER!!!

ESTEM A L'ESPERA D'UN PRESSUPOST

QUATRE PEDRES I UNA MICA DE CALÇ... I PIM PAM

I ELS IMMOBLES NO ES PODIEN DONAR MAI DE BAIXA, SI HI HAVIA UNA DEFUNCIÓ, L'HEREU CONTINUAVA AMB EL DEURE DE PAGAR EN CAS D'INCENDI

BON DIA! VINC A COBRAR LA MÚTUA

M'ESTÀ PARLANT D'UN INCENDI DE LA TERRA??

EL REGISTRE DELS DIFUNTS I DE QUI ELS SUBSTITUÏA ENS HA DONAT MOLTA INFORMACIÓ DE L'ÈPOCA

MIRA TU QUE BÉ, M'AGRADA AJUDAR MORINT-ME

A PART DE LA FUNCIÓ D'ASSEGURANÇA, LA MÚTUA TAMBÉ S'ENCARREGAVA DE LA PREVENCIÓ. AIXÍ L'ANY 1947 ES VA ENCARREGAR DE COMPRAR MÀNEGUES

VINGA, ON ENDOLLEM?

I AMB L'APARICIÓ DE L'ELECTRICITAT ELS MUTUALISTES HAVIEN DE PROTEGIR ELS CABLES I ELS COMISSIONATS VAN AFEGIR A LES SEVES TASQUES LA REVISIÓ D'INSTAL.LACIONS

JO, ÉS QUE SOC ELECTRICISTA AFICIONAT

MAREDEDEUSINYOR!!!

A FINALS DE LA DÈCADA DELS 60 DEL SEGLE XX LA MÚTUA VA COMENÇAR A COL·LABORAR AMB EL COS DE BOMBERS

NO, FINS AQUÍ NO CAL QUE COL·LABORI!!

AVUI EN DIA ENCARA PERDURA, AMB EL MATEIX ESPERIT D'AJUDAR-SE SENSE ÀNIM DE LUCRE COM EN ELS INICIS

UF! EL CONTRACTE L'HAUREM DE PLASTIFICAR PERQUÈ NO ENS AGUANTA UN ALTRE ANY!!

MÚTUA DE LA CREMA

I EL FET QUE NOMÉS S'HAGIN PRODUÏT 28 INCENDIS EN 136 ANYS ÉS PROVA DEL SEU BON FUNCIONAMENT

CORRE!!

NO, DONA, NO POT SER UN INCENDI, NO HAN PASSAT CINC ANYS DE L'ÚLTIM

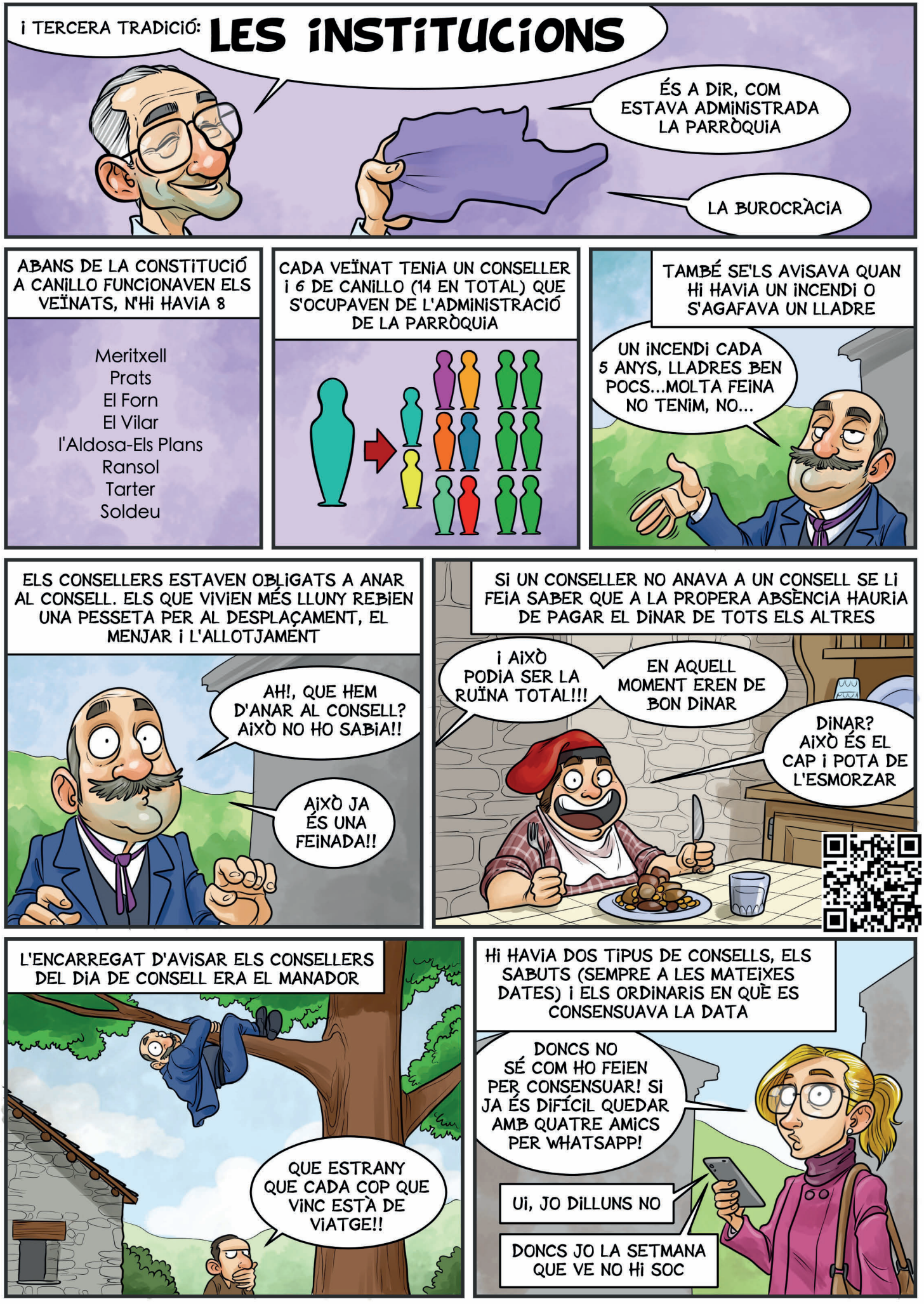
I TERCERA TRADICIÓ: LES INSTITUCIONS
ÉS A DIR, COM ESTAVA ADMINISTRADA LA PARRÒQUIA
LA BUROCRÀCIA
ABANS DE LA CONSTITUCIÓ A CANILLO FUNCIONAVEN ELS VEÏNATS, N'HI HAVIA 8
Meritxell
Prats
El Forn
El Vilar
l'Aldosa-Els Plans
Ransol
Tarter
Soldeu
CADA VEÏNAT TENIA UN CONSELLER I 6 DE CANILLO (14 EN TOTAL) QUE S'OCUPAVEN DE L'ADMINISTRACIÓ DE LA PARRÒQUIA
TAMBÉ SE'LS AVISAVA QUAN HI HAVIA UN INCENDI O S'AGAFAVA UN LLADRE
UN INCENDI CADA 5 ANYS, LLADRES BEN POCS...MOLTA FEINA NO TENIM, NO...
ELS CONSELLERS ESTAVEN OBLIGATS A ANAR AL CONSELL. ELS QUE VIVIEN MÉS LLUNY REBIEN UNA PESSETA PER AL DESPLAÇAMENT, EL MENJAR I L'ALLOTJAMENT
AH!, QUE HEM D'ANAR AL CONSELL? AIXÒ NO HO SABIA!!
AIXÒ JA ÉS UNA FEINADA!!
SI UN CONSELLER NO ANAVA A UN CONSELL SE LI FEIA SABER QUE A LA PROPERA ABSÈNCIA HAURIA DE PAGAR EL DINAR DE TOTS ELS ALTRES
I AIXÒ PODIA SER LA RUÏNA TOTAL!!!
EN AQUELL MOMENT EREN DE BON DINAR
DINAR? AIXÒ ÉS EL CAP I POTA DE L'ESMORZAR
L'ENCARREGAT D'AVISAR ELS CONSELLERS DEL DIA DE CONSELL ERA EL MANADOR
QUE ESTRANY QUE CADA COP QUE VINC ESTÀ DE VIATGE!!
HI HAVIA DOS TIPUS DE CONSELLS, ELS SABUTS (SEMPRE A LES MATEIXES DATES) I ELS ORDINARIS EN QUÈ ES CONSENSUAVA LA DATA
DONCS NO SÉ COM HO FEIEN PER CONSENSUAR! SI JA ÉS DIFÍCIL QUEDAR AMB QUATRE AMICS PER WHATSAPP!
UI, JO DILLUNS NO
DONCS JO LA SETMANA QUE VE NO HI SOC

UN DELS CONSELLERS A MÉS ERA NOMENAT CAPITÀ I ES CONVERTIA EN EL CAP DEL PRIMER COS POLICIAL ABANS DE LA CREACIÓ DE LA POLICIA

HA DE SER ELL, NINGÚ EL SUPERA EN BIGOTI AUTORITARI!!

SÍ NOI, QUIN BIGOTI!!!

EL CAPITÀ COMANDAVA UN GRUP D'HOMES ANOMENATS DESENERS, N'HI HAVIA UN PER CADA VEÏNAT I DOS PER CANILLO, EN TOTAL 10

OCTAVI'S ELEVEN

CADA MANDAT ES NOMENAVA UN DESENER PER VEÏNAT

I DINS DE LES CASES EN ROTACIÓ DE MEMBRES: PARE, GERMÀ GRAN, GERMÀ PETIT...

AQUEST ANY ENS HAN TOCAT TOTS ELS GERMANS MÉS PETITS

EL CAPITÀ I ELS DESENERS ESTAVEN OBLIGATS A PORTAR ARMES I MUNICIÓ

A SER POSSIBLE, DE LA MATEIXA ARMA

NO TENIEN REMUNERACIÓ ECONÒMICA I JURAVEN EL CÀRREC

CURIOSAMENT AIXÒ DE LA REMUNERACIÓ NO T'HO DIUEN FINS DESPRÉS DE JURAR EL CÀRREC

L'ÚLTIMA FIGURA ÉS LA DEL BANDER, QUE ERA QUI FEIA EL BAN. S'ENCARREGAVA DE CONTROLAR ELS BOSCOS I EL BESTIAR

EL POLICIA DE LA NATURA!

EM PODEU DIR CAPITÀ PLANETA

VIGILAR ELS CORTONS, MARCAR LA FUSTAMENTA, EL CANVI DE LLOC DE LA VACADA...ENTRE D'ALTRES

EUUU... LA VERITAT NO SÉ QUÈ SÓN TOTES AQUESTES COSES

EM DIUEN QUE HE DE VIGILAR LA VACADA, MARCAR ELS CORTONS I CANVIAR LA FUSTAMENTA I M'HO CREC

CANVIEM ARA TOTALMENT DE TEMA I PARLAREM UNA MICA DEL NOSTRE ENTORN, PERQUÈ ARA VEUREM:

LES PLANTES

I COMENÇAREM PER LES QUE, GRÀCIES A LA SAVIESA POPULAR, SERVIEN PER CURAR LES MALALTIES, DOLORS I LESIONS MÉS COMUNES

LES PLANTES MEDICINALS

FEM-NE UNA LLISTA I VEIEM PER A QUÈ SERVIEN

REGALÍSSIA, MALVÍ

L'ARREL BEN SECA, PREPARADA COM UNA INFUSIÓ AMB AIGUA I MEL, SERVIA PER ALS COSTIPATS LA GRIP I QUALSEVOL COSA RELACIONADA AMB ELS PULMONS

FLOR DE PI

FLOREIX AL MES DE JUNY. S'AGAFAVA LA FLOR I ES POSAVA EN UN BOCAL AMB MEL I ES DEIXAVA REPOSAR 6 MESOS. SERVEIX PER AL COSTIPAT

PINYA D'AVET

ES POSAVA EN UN POT AMB SUCRE I ES DEIXAVA REPOSAR A SOL I SERENA. ES FORMA UN XAROP QUE SERVEIX PER AL MAL DE COLL I LA TOS

PEU DE CRIST

PLANTA CURTA I AMB UNA FULLA MOLT PETITA. ES PRENIA COM UNA INFUSIÓ DURANT UNA NOVENA (9 DIES) PER AL MAL DE COLL I ROGALL

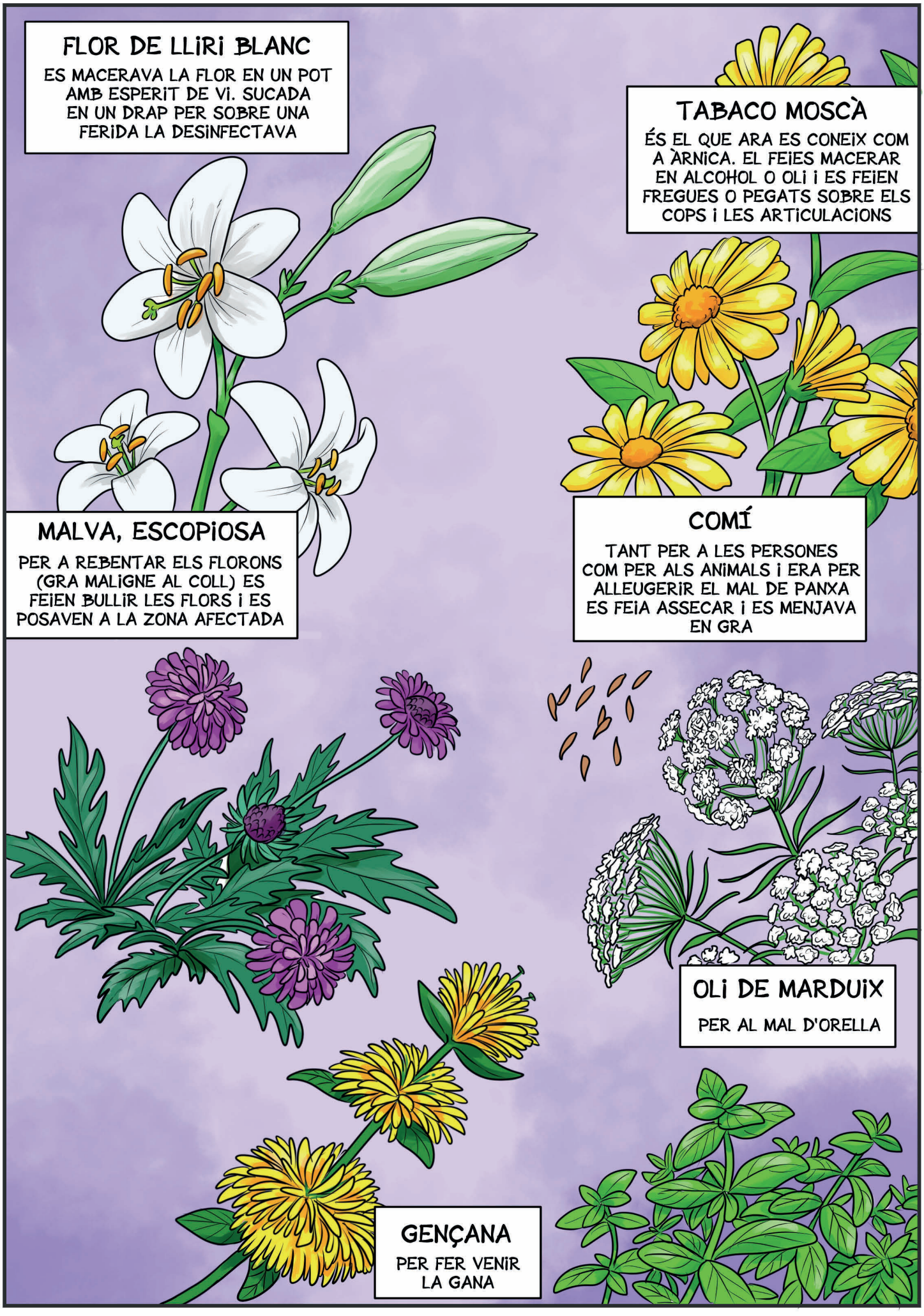
FLOR DE LLIRI BLANC
ES MACERAVA LA FLOR EN UN POT AMB ESPERIT DE VI. SUCADA EN UN DRAP PER SOBRE UNA FERIDA LA DESINFECTAVA
TABACO MOSCÀ
ÉS EL QUE ARA ES CONEIX COM A ÀRNICA. EL FEIES MACERAR EN ALCOHOL O OLI I ES FEIEN FREGUES O PEGATS SOBRE ELS COPS I LES ARTICULACIONS
MALVA, ESCOPIOSA
PER A REBENTAR ELS FLORONS (GRA MALIGNE AL COLL) ES FEIEN BULLIR LES FLORS I ES POSAVEN A LA ZONA AFECTADA
COMÍ
TANT PER A LES PERSONES COM PER ALS ANIMALS I ERA PER ALLEUGERIR EL MAL DE PANXA ES FEIA ASSECAR I ES MENJAVA EN GRA
OLI DE MARDUIX
PER AL MAL D'ORELLA
GENÇANA
PER FER VENIR LA GANA

TAMBÉ S'UTILITZAVEN PLANTES PER CUIDAR EL BESTIAR, AQUÍ EN TENIU ALGUNES
ESCORÇA BLANCA DE PI
ES FEIA BULLIR I ES POSAVA UNA MANTA XOPADA SOBRE QUALSEVOL FERIDA D'UN ANIMAL
FENOLL
PER FER PIXAR ELS POLLINS
PEGA
S'OBTENIA DE LA REÏNA DE PI. S'ESCALFAVA EN UNA PAELLA I, BARREJADA AMB LLANA, FEIA UNA PASTA DURA PER QUAN UN ANIMAL ES TRENCAVA LA POTA. TAMBÉ SERVIA PER MARCAR LES OVELLES
TIMÓ
PER A PERSONES I ANIMALS, ERA DESINFECTANT
SI ANEU A LA PÀGINA WEB PODREU TROBAR UNA RELACIÓ D'UN MUNT DE PLANTES I EL QUE CUREN
AQUÍ LA PODEU TROBAR

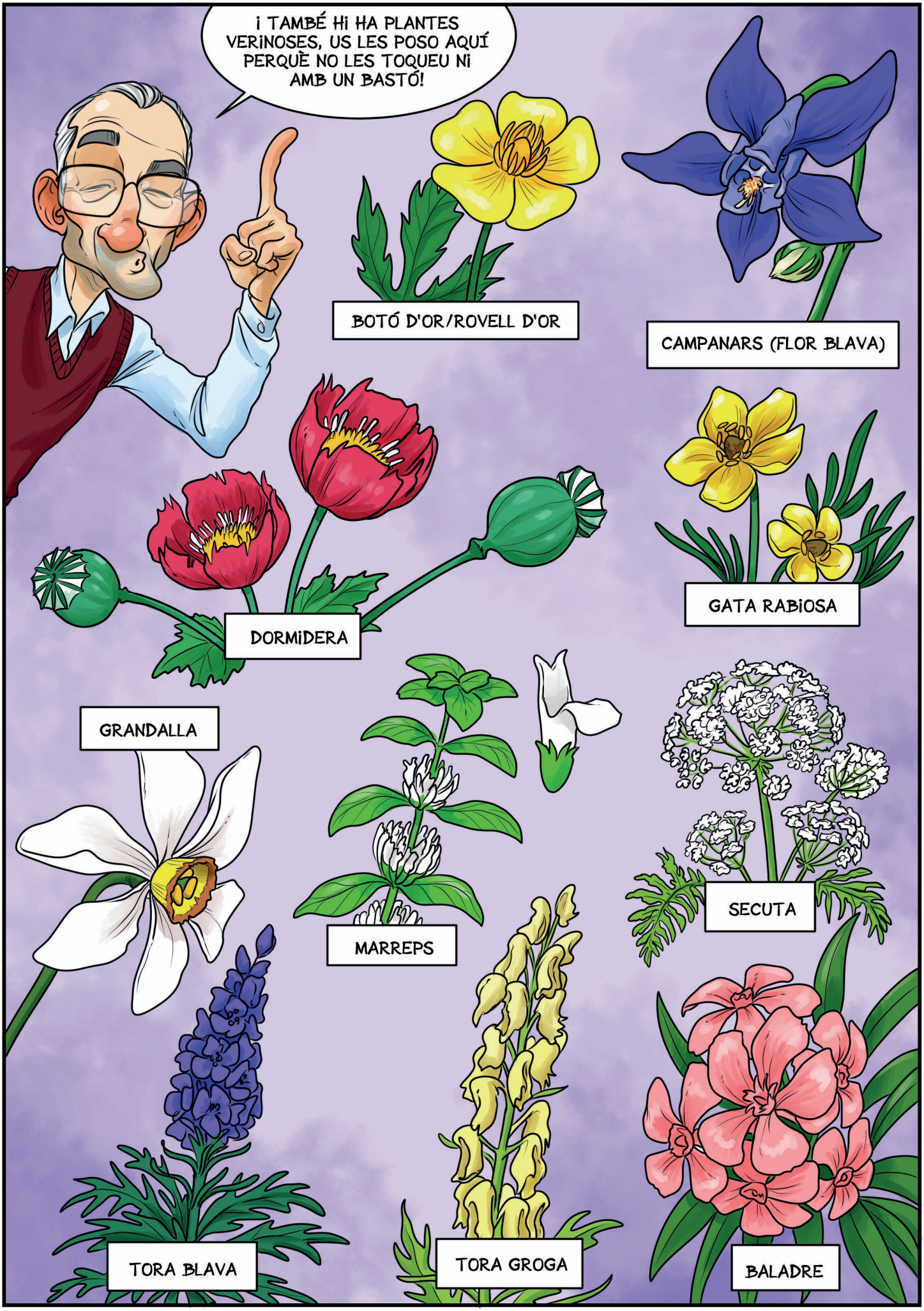
I TAMBÉ HI HA PLANTES VERINOSES, US LES POSO AQUÍ PERQUÈ NO LES TOQUEU NI AMB UN BASTÓ!
BOTÓ D'OR/ROVELL D'OR
CAMPANARS (FLOR BLAVA)
DORMIDERA
GATA RABIOSA
GRANDALLA
MARREPS
SECUTA
TORA BLAVA
TORA GROGA
BALADRE

MALGRAT QUE EL PAÍS TINGUI UNA LLENGUA COMUNA, A CANILLO HEM REBUT INFLUÈNCIES DE LLENGÜES PROPERES QUE HAN CRISTAL·LITZAT EN UN VOCABULARI PROPI

AQUÍ TENIU UNES QUANTES D'AQUESTES PARAULES PRÒPIES DE CANILLO

I COM ABANS, EN PODEU VEURE MÉS EN AQUEST ENLLAÇ

AIXALAVAR
RENTAR-SE

ALLAVONTES
LLAVORS

ANTES
ABANS

ASCARRASSAR
ENGRUNAR ELS FEMS

BORRUFA
VENT AMB NEU

BRIQUET
ENCENEDOR

CARROTA
PASTANAGA

CORREJA
CINTURÓ

DESPIDIAR
ACOMIADAR

ENLLANAT
EMBENAT

ENOVAR
DONAR NOTÍCIES

ESCAMPA
ESCOMBRA

ESFARNEGAR
AIXAFAR

FARRAT
GALLEDA

FARNAT
MENJAR DELS PORCS

GAVINET
GANIVET

INQUIATIAR
EMPIPAR

GICAR
DEIXAR

MACADA
MORAT

MADOGANYA
ESPANTAOCELLS

MOIXÓ
OCELL

ORDIGA
ORTIGA

PARIONA
PARELLA D'UNA SABATA O UN MITJÓ

SAUCISSA
SALSITXA

PRUFESSÓ
PROCESSÓ

PITAVOLA
PAPALLONA

PUAR
TREURE AIGUA D'UN POU

RIVELL
DESPERTADOR

PELLOT
ROBA VELLA

SERENALLA
SARGANTANA

VINCILL
GRAPAT DE PALLA

VOLVA
POLS DE LES ESPIGUES

AL RADERI
AL DARRERE

AL TEMPS VELL
ANTIGAMENT

DESPÓS AHIR
ABANS D'AHIR

ESTAR ENAIGUAT
TENIR DELIT

I TAN I TAN
EXPRESSIÓ QUE ES DIU SOVINT

MENAR EL COTXE
CONDUIR

POR TANT
PER TANT

UN RAMAT
DE VEGADES MOLTS COPS

I AIXÍ COM PARAULES, LA CULTURA POPULAR TAMBÉ INCLOU REFRANYS I EXPRESSIONS. LLEGIU-NE UNES QUANTES PERQUÈ QUEDI CONSTÀNCIA D'AQUESTA SAVIESA
COM ABANS, MÉS A L'ENLLAÇ
AL MARÇ SURT LA CUCA DEL FORAT
NO ET DONIS PER ESCAPAT QUE ELS BARBUTS NO HAGIN PASSAT
NOI, QUIN FRED!! I JO AMB LA CALBA!
AL JUNY, CADA GOTA ÉS COM 'LO' PUNY
LA NEU DE FEBRER ÉS COM L'AIGUA EN UN PANER
NI DEU SEGONS!
PEL JULIOL NI COL NI CARGOL
¡EEEP!!
PER LA MARE DE DEU D'AGOST A LES 7 JA ÉS FOSC
TINC SEEEEET!
EI! QUE FALTAVA UN MINUT!!!
NADAL SENSE LLUNA, DE CADA CENT OVELLES SE'N TORNA UNA
NENES, DE VERITAT NINGÚ TÉ UNA LLANTERNA?
PER TOTS SANTS NEU ALS ALTS
PER SANT TOMÀS EL PORC AL NAS
QUE INCÒMODE!

SI VOLS ANAR BEN SERVIT, FES-TE TU MATEIX EL LLIT
I SI VAS MAL SERVIT TAMPOC ET POTS QUEIXAR
DEMÀ EL FAIG MILLOR
QUI TÉ TIONS FA ESTELLES
QUI ET FA FESTA I NO EN SOL FER, ÉS QUE ET VOL ENGANYAR O T'HA DE MENESTER
HOLA, GUAPÍSSIMA
NYIEE! MALAMENT!
NEU D'ADVENT TÉ QUEIXAL I DENT
OVELLA QUE DORM SEMPRE AMB MARRÀ NO SAP MAI QUAN HA DE CORDERAR
CARBASSA ME N'HAN DAT, ME L'HE PRESA ALEGREMENT
SOBRETOT SI RONCA
KOOONC
VISCA!
TENIR UN ROC A LA FAIXA
SI S'HA DE TENIR UN RECURS, QUE SIGUI BO
AMB RAÓ O NO RAÓ, SE'N VA EL POBRE A LA PRESÓ
NO FOTIS!!
TRETZE ANELLES TÉ EL PORQUET, TANT SI ÉS GROS COM PETITET
ANELLES? SI NO EM VAN ELS PIERCINGS

I ACABEM AMB LES FRASES POPULARS AMB UNES DE PARTICULARS: LES ORACIONS I PRECS A LES QUE S'ATRIBUÏA UN PODER CURATIU. AQUÍ EN TENIU UNA CURIOSA MOSTRA

PERQUÈ NO ET PIQUIN NI SERPS NI CUQUES, EL PRIMER DIVENDRES DEL MES DE MARÇ S'HAVIA DE DIR L'ORACIÓ DE LA CUCA SERPENTINA
TOTA CUCA SERPENTINA TREU LO CAP A SOTA L'ESPINA, PREGO A DÉU I A SANT MARTÍ QUE PRIMER VEGI JO A ELLA QUE ELLA A MI
TRES COPS I UN PARENOSTRE A SANT MARTÍ
I L'AGAFES DEL GANYOT

PER TRENCAR LES ANGINES ES SUCAVA AMB OLI LA BOLETA DEL CANELL TOT DIENT
A BETLEM HI HA TRES NINES, L'UNA CUS, L'ALTRA FILA, L'ALTRA CURA EL MAL D'ANGINES. SUCA-LA D'OLI D'OLIVA PERQUÈ L'ANGINA QUEDI MALEÏDA
I TRES PARENOSTRES, LA SANTÍSSIMA TRINITAT I EL NOM DEL NEN
NEN, COM ET DIUS?

PER ALS ARÍSTOLS (UNS BONYS DE SANG QUE SORTIEN ALS ANIMALS) ES DEIA:
ARÍSTOL PÚDOL MON RAIL, MON ESTRALL JO ET TALL
AIXÒ AMB TRES BRANQUES DE BLAT AMB TRES NUSOS CREUADES SOBRE UN TALL DE CUIRO QUE HAGI LLAURAT
UI, ON VA AQUESTA DONA AMB UNA COSA ESTRANYA A LA MÀ??
FA POR!

PER ALS LLAMPS, LES TEMPESTES, I LES PEDREGADES ES POSAVA UNA DESTRAL A FORA AMB EL TALL CAP AMUNT PER DESAFIAR ELS ESPERITS I S'INVOCAVA A SANTA BÀRBARA
SANTA BÀRBARA SE'N VA AL CAMP PREDICANT A L'ESPERIT SANT. TRES NÚVOLS SE'N VEUEN VENIR: UN DE PEDRA, UN DE LLAMP I UN QUE PORTA ELS MALS ESPANTS. AGAFA'LS, TIRA'LS A ON NO CANTA NI GALL NI GALLINA NI SANG DE CRIATURA VIVA
AIXÒ I TRES PARENOSTRES
JA US DEIA QUE FA POR

PER A LA PUNXADA 'D'ORDIGUES' NO HI HAVIA ORACIÓ CONCRETA, PERÒ ES FREGAVA LA ZONA 'ORDIGADA' AMB TRES TIPUS D'HERBES DIFERENTS PER CALMAR EL MAL
CALMAR, NO CALMA, PERÒ ET DISTREUS I NO HI PENSES
I JA POSATS A FER, MENTRESTANT, TRES PARENOSTRES

LA CULTURA POPULAR TAMBÉ HA DEIXAT LA SEVA EMPREMTA EN FORMA DE

LLEGENDES

EN VEUREM ALGUNES DE RELACIONADES AMB LA NOSTRA PARRÒQUIA

COMENCEM AMB

LA CREU DELS SET BRAÇOS

LA CREU DELS SET BRAÇOS ÉS UN DELS ELEMENTS SINGULARS DEL PATRIMONI CANILLENC

LI FALTA UN DELS BRAÇOS I ES CREU QUE EL VA PERDRE DE FORMA MISTERIOSA ARRAN D'UNS FETS DRAMÀTICS

ES VEU QUE AL POBLE DE PRATS HI VIVIA UN NOIET UNA MICA INNOCENT I MOLT PORUC

MIREU-LO, QUINA CARA D'ESPAVILAT!

UN DIA, SET NOIS D'AQUELL LLOGARRET VAN PENSAR DE FER-LI UNA MALA PASSADA PER DIVERTIR-SE I RIURE

I AQUESTS, CARA DE BONS NOIS

LI VAN DIR QUE EL CONVIDAVEN A BERENAR PERÒ CALIA QUE ANÉS FINS A CANILLO A BUSCAR VI QUE TENIEN ENCARREGAT

PERÒ SI NI M'AGRADA EL VI!!

AL NOI NO LI FEIA CAP GRÀCIA ANAR SOL I PER AIXÒ EL GRUP LI VA DONAR UNA ESCOPETA QUE HAVIEN CARREGAT AMB FARINA EN COMPTES DE BALINS

IIIK, AIXÒ ENCARA M'AGRADA MENYS!!

"SI ET SURT EL DIABLE LI ENGEGUES UN TRET" I CREIENT-SE SEGUR EL NOI VA ANAR A CANILLO

UN COP ALLÀ ES VA TROBAR LA BOTIGA PLENA I VA DECIDIR AMAGAR L'ESCOPETA DARRERE UNA PORTA I TORNAR EN UNS MINUTS

AIXÒ NO POT ACABAR BÉ DE CAP MANERA

PERÒ EL QUE NO SABIA ERA QUE EL BOTIGUER VA TROBAR L'ESCOPETA I VEIENT-LA MAL CARREGADA, LA VA CARREGAR CORRECTAMENT AMB MUNICIÓ

AAAAI, AQUEST JOVENT!

LI'N POSARÉ EL TRIPLE, PER SI DE CAS

I SENSE SABER-HO, EL NOI VA AGAFAR EL VI, ES VA CARREGAR L'ESCOPETA A L'ESQUENA I VA TORNAR A PRATS

JURARIA QUE AQUESTA ESCOPETA PESA TRES COPS MÉS

VEIENT-LO DE LLUNY EL GRUP VA VOLER CONTINUAR AMB LA BROMA I UN D'ELLS ES VA POSAR UN LLENÇOL AL CAP PER FER DE FANTASMA I ESPANTAR-LO

PERÒ NOIS, AIXÍ NO HI VEIG!!

OBLIDA-HO, NO RETALLARÀS DOS ULLS AL LLENÇOL DE MA MARE!!

QUAN EL NOI VA VEURE APARÈIXER EL SUPOSAT FANTASMA...

BUUUUUUUU

!!!

ES VA DESPENJAR L'ESCOPETA DE L'ESQUENA, VA DISPARAR I VA SORTIR CORRENT CRIDANT QUE HAVIA MATAT UN FANTASMA

BOUM!

ELS ALTRES BROMISTES VAN AGAFAR EL NOI I RIENT ES VAN APROPAR ON CREIEN QUE TROBARIEN EL SEU COMPANY

PERÒ NO HI VAN TROBAR RES, NI EL NOI, NI EL LLENÇOL I MAI MÉS VA APARÈIXER. EL MATEIX DIABLE SE L'HAVIA ENDUT

EI, NO, NO, A MI NO M'HI POSEU QUE NO SÉ ON VA ANAR A PARAR

AL LLOC DELS FETS VAN DECIDIR POSAR-HI UNA CREU DE SET BRAÇOS PER RECORDAR AQUEST ACTE TAN VERGONYÓS

NO SE SAP BEN BÉ COM, L'ENDEMÀ A LA CREU LI FALTAVA UN BRAÇ

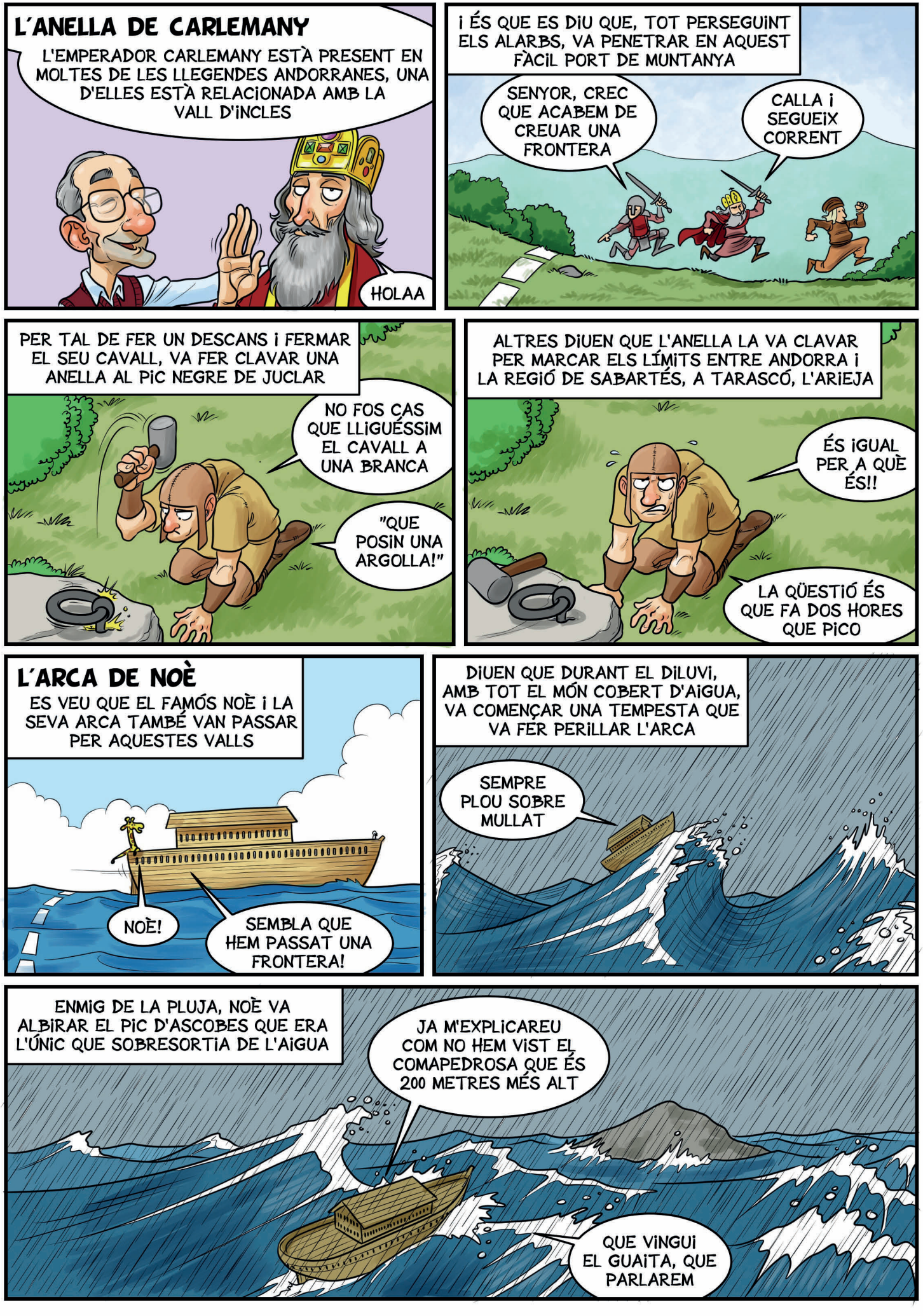
L'ANELLA DE CARLEMANY
L'EMPERADOR CARLEMANY ESTÀ PRESENT EN MOLTES DE LES LLEGENDES ANDORRANES, UNA D'ELLES ESTÀ RELACIONADA AMB LA VALL D'INCLES
HOLAA
I ÉS QUE ES DIU QUE, TOT PERSEGUINT ELS ALARBS, VA PENETRAR EN AQUEST FÀCIL PORT DE MUNTANYA
SENYOR, CREC QUE ACABEM DE CREUAR UNA FRONTERA
CALLA I SEGUEIX CORRENT
PER TAL DE FER UN DESCANS I FERMAR EL SEU CAVALL, VA FER CLAVAR UNA ANELLA AL PIC NEGRE DE JUCLAR
NO FOS CAS QUE LLIGUÉSSIM EL CAVALL A UNA BRANCA
"QUE POSIN UNA ARGOLLA!"
ALTRES DIUEN QUE L'ANELLA LA VA CLAVAR PER MARCAR ELS LÍMITS ENTRE ANDORRA I LA REGIÓ DE SABARTÉS, A TARASCÓ, L'ARIEJA
ÉS IGUAL PER A QUÈ ÉS!!
LA QÜESTIÓ ÉS QUE FA DOS HORES QUE PICO
L'ARCA DE NOÈ
ES VEU QUE EL FAMÓS NOÈ I LA SEVA ARCA TAMBÉ VAN PASSAR PER AQUESTES VALLS
NOÈ!
SEMBLA QUE HEM PASSAT UNA FRONTERA!
DIUEN QUE DURANT EL DILUVI, AMB TOT EL MÓN COBERT D'AIGUA, VA COMENÇAR UNA TEMPESTA QUE VA FER PERILLAR L'ARCA
SEMPRE PLOU SOBRE MULLAT
ENMIG DE LA PLUJA, NOÈ VA ALBIRAR EL PIC D'ASCOBES QUE ERA L'ÚNIC QUE SOBRESORTIA DE L'AIGUA
JA M'EXPLICAREU COM NO HEM VIST EL COMAPEDROSA QUE ÉS 200 METRES MÉS ALT
QUE VINGUI EL GUAITA, QUE PARLAREM

EN AQUELL PIC HI VA CLAVAR UNA ANELLA I HI VA LLIGAR L'ARCA

FES-LI DOBLE NUS!

UN COP VA AMAINAR LA TEMPESTA, LES AIGÜES VAN COMENÇAR A BAIXAR I VAN DESCOBRIR LA FANTÀSTICA VALL D'INCLES, ON VA FER BAIXAR ELS ANIMALS FAMOLENCS PER PASTURAR

HAURIES DE TASTAR AQUESTA HERBA!!! ÉS LA MILLOR DEL MÓN!!

ÉS QUE JO NO MENJO HERBA...

ALGUNS DIUEN QUE L'ANELLA DE NOÈ ÉS LA MATEIXA ON CARLEMANY VA LLIGAR EL CAVALL I SEMBLA SER QUE CADA NIT DE SANT JOAN, L'ANELLA ES TORNA D'OR MASSÍS

SÍ, SÍ, PERÒ NO LA DESCLAVAREU PAS

EL ROC DE LES BRUIXES

AQUEST ROC PLE DE GRAVATS MISTERIOSOS HA ESTAT OBJECTE DE MOLTES LLEGENDES

LA MÉS FAMOSA DIU QUE HI HABITAVA UNA COLLA DE BRUIXES BONES, QUE NO FEIEN MAL A NINGÚ

S'HA DE DIR QUE PER VIURE-HI, ÉS UNA MICA PETIT

LA VIDA DE BRUIXA ÉS DURA

HEM DE COMPRAR UN RENTAVAIXELLES

TAN SOLS LA TENIEN JURADA AL DIABLE QUE SOVINT LES MOLESTAVA

ÉS QUE NO M'AGRADA LA COMPETÈNCIA DESLLEIAL, BRUIXES BONES?

QUÈ SERÀ EL SEGÜENT?? BUROCRÀCIA EXPRÉS?

UN DIA VAN DECIDIR QUE QUAN EL DIABLE APAREGUÉS L'EMPENYERIEN CAP AL PENYA-SEGAT QUE HI HA ALLÀ

THIS IS ANDORRA!!

I AIXÍ HO VAN FER, PERÒ EL DIABLE, ABANS DE CAURE ES VA ARRAPAR A LA ROCA I HI VAN QUEDAR MARCADES LES SEVES URPES, COSA QUE EXPLICA LES MISTERIOSES RATLLES DE LA PEDRA

¡¡¡K! AMB L'ANGÚNIA QUE FA AIXÒ!

SHHCRRRRRRRRIIIKKK

L'OLLA D'EN JUMPERE

AL POBLE DE L'ALDOSA HI HAVIA UN CAMINET VEÏNAL QUE, DE TANT EN TANT, ES TROBAVA IMPRACTICABLE. PER PODER PASSAR LA GENT AGAFAVA UN SENDERÓ QUE CREUAVA EL PRAT D'UNA PROPIETAT

UIIIIIXX, QUE MALAMENT QUE ESTÀ!!

PASSARÉ PEL SENDERÓ D'EN JUMPERE

L'AMO D'AQUELLS PRATS, EN JUMPERE, VA OBSERVAR QUE CADA COP QUE UN PASSANT TREPITJAVA UNA DE LES PEDRES, AQUESTA BALLAVA DE FORMA ESTRANYA

NYIC NYIC

ENCURIOSIT, VA ANAR A AIXECAR LA PEDRA I VA TROBAR UNA OLLA PLENA D'UNCES D'OR

NO SABENT BEN BÉ COM PROCEDIR, VA ANAR A CONSULTAR-HO AL CAPELLÀ DE LA VILA VEÏNA PERQUÈ A L'ALDOSA NO HI HAVIA ESGLÉSIA

QUIN INCONVENIENT NO TENIR ESGLÉSIA A L'ALDOSA!! COM ES PODRIA SOLUCIONAR?!

EL MOSSÈN LI VA ACONSELLAR QUE EL MÉS JUST SERIA REGALAR LA MEITAT DEL TRESOR AL PRIMER CAPTAIRE QUE TRUQUÉS A LA PORTA

ALTRAMENT DIT, LA LOTERIA JUMPERE

PERÒ ÉS NOSTRE SENYOR QUI COMPRA ELS NÚMEROS

SOC UN GENI DEL MÀRQUETING

LA DONA D'EN JUMPERE NO VA ESTAR D'ACORD AMB AQUESTA RESOLUCIÓ PERQUÈ L'OLLA ERA A LA SEVA PROPIETAT, PERÒ L'HOME ERA DEL PARER DEL CAPELLÀ

"NO VA ESTAR D'ACORD" ÉS LA MANERA FINA DE DIR-HO

AQUELLA NIT, LA DONA TOT BARRINANT, VA TROBAR UNA SOLUCIÓ: DISFRESSAR-SE DE CAPTAIRE I TRUCAR A LA PORTA LA PRIMERA

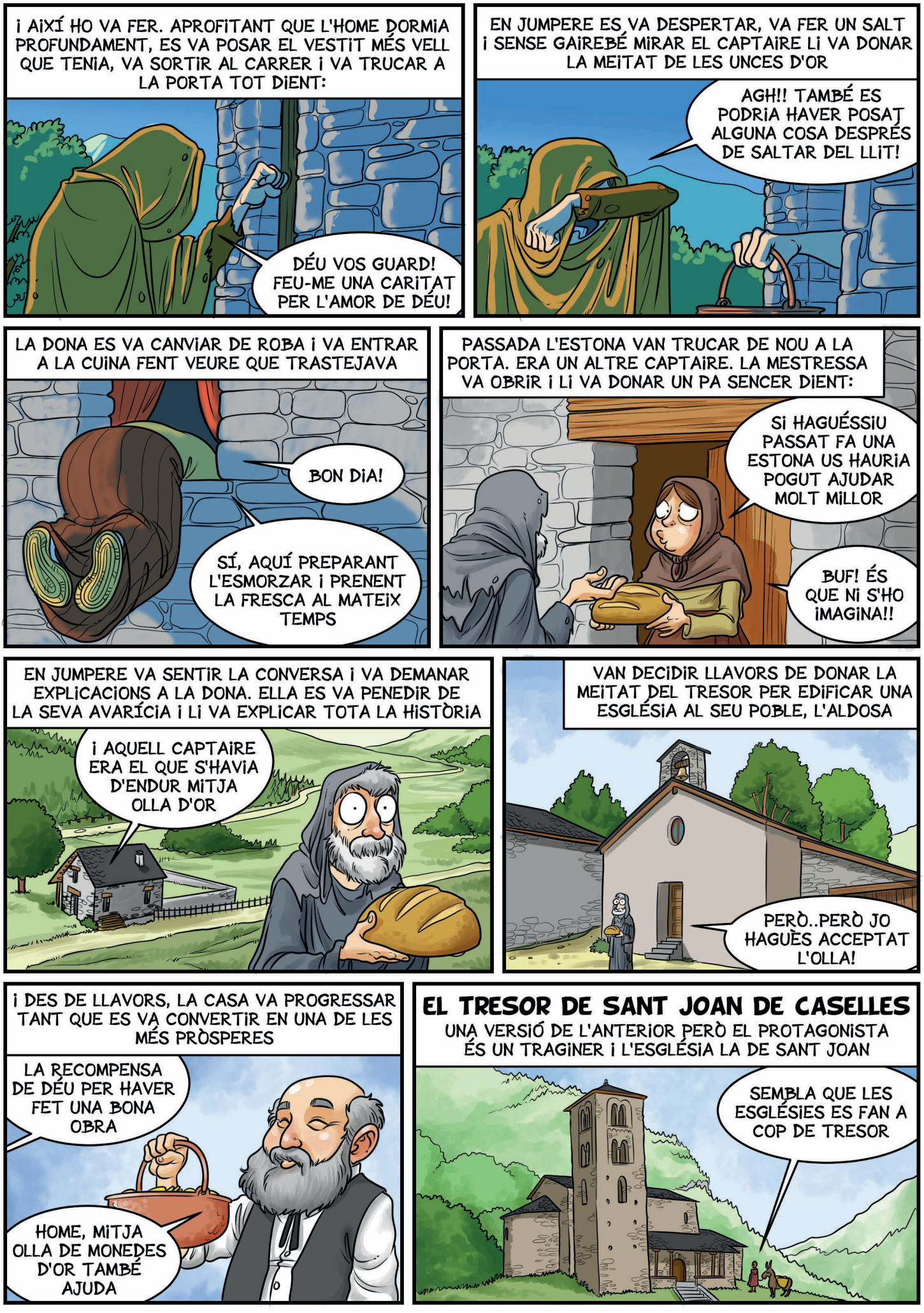
I AIXÍ HO VA FER. APROFITANT QUE L'HOME DORMIA PROFUNDAMENT, ES VA POSAR EL VESTIT MÉS VELL QUE TENIA, VA SORTIR AL CARRER I VA TRUCAR A LA PORTA TOT DIENT:
DÉU VOS GUARD! FEU-ME UNA CARITAT PER L'AMOR DE DÉU!
EN JUMPERE ES VA DESPERTAR, VA FER UN SALT I SENSE GAIREBÉ MIRAR EL CAPTAIRE LI VA DONAR LA MEITAT DE LES UNCES D'OR
AGH!! TAMBÉ ES PODRIA HAVER POSAT ALGUNA COSA DESPRÉS DE SALTAR DEL LLIT!
LA DONA ES VA CANVIAR DE ROBA I VA ENTRAR A LA CUINA FENT VEURE QUE TRASTEJAVA
BON DIA!
SÍ, AQUÍ PREPARANT L'ESMORZAR I PRENENT LA FRESCA AL MATEIX TEMPS
PASSADA L'ESTONA VAN TRUCAR DE NOU A LA PORTA. ERA UN ALTRE CAPTAIRE. LA MESTRESSA VA OBRIR I LI VA DONAR UN PA SENCER DIENT:
SI HAGUÉSSIU PASSAT FA UNA ESTONA US HAURIA POGUT AJUDAR MOLT MILLOR
BUF! ÉS QUE NI S'HO IMAGINA!!
EN JUMPERE VA SENTIR LA CONVERSA I VA DEMANAR EXPLICACIONS A LA DONA. ELLA ES VA PENEDIR DE LA SEVA AVARÍCIA I LI VA EXPLICAR TOTA LA HISTÒRIA
I AQUELL CAPTAIRE ERA EL QUE S'HAVIA D'ENDUR MITJA OLLA D'OR
VAN DECIDIR LLAVORS DE DONAR LA MEITAT DEL TRESOR PER EDIFICAR UNA ESGLÉSIA AL SEU POBLE, L'ALDOSA
PERÒ..PERÒ JO HAGUÈS ACCEPTAT L'OLLA!
I DES DE LLAVORS, LA CASA VA PROGRESSAR TANT QUE ES VA CONVERTIR EN UNA DE LES MÉS PRÒSPERES
LA RECOMPENSA DE DÉU PER HAVER FET UNA BONA OBRA
HOME, MITJA OLLA DE MONEDES D'OR TAMBÉ AJUDA
EL TRESOR DE SANT JOAN DE CASELLES
UNA VERSIÓ DE L'ANTERIOR PERÒ EL PROTAGONISTA ÉS UN TRAGINER I L'ESGLÉSIA LA DE SANT JOAN
SEMBLA QUE LES ESGLÉSIES ES FAN A COP DE TRESOR

'L'EUCA' BLANCA I LA SOLANA

DIUEN QUE AL 1631 HI VA HAVER UN GRAN BROT DE PESTA A MERENÇ, A L'ARIEJA, ON VA MORIR TOT EL POBLE MENYS UN SOL HABITANT

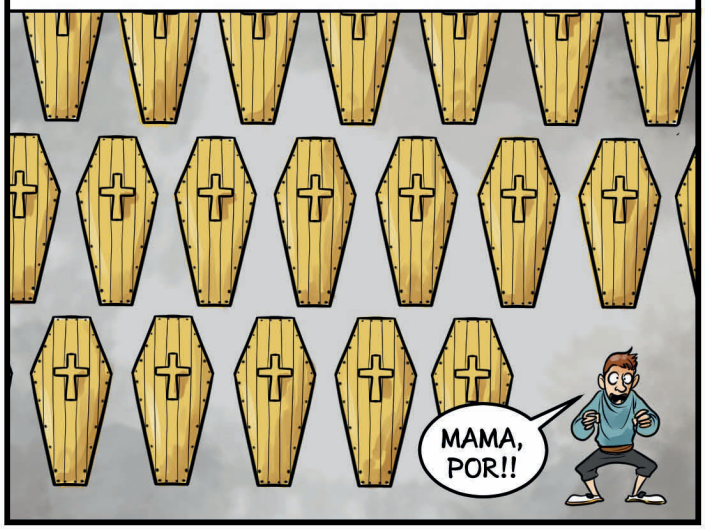

LA LLEGENDA DIU QUE VA VOLER FUGIR PER TEMOR A LA MALALTIA I PER AIXÒ VA VENDRE TOTA LA SOLANA ALS ANDORRANS A CANVI TAN SOLS D'UNA 'EUCA' BLANCA

PER AIXÒ ARA LA SOLANA ÉS ANDORRANA I ELS CAVALLS DE MERENÇ TOTS NEGRES

LA VERGE DE MERITXELL

AQUESTA LLEGENDA EXPLICA LA TROBALLA DE LA IMATGE DE LA MARE DE DÉU DE MERITXELL

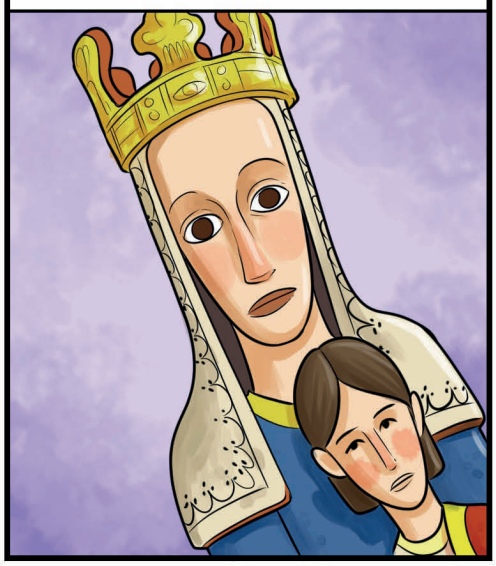

A CANILLO HI HAVIA UN POBLET ANOMENAT MERITXELL ON HI VIVIEN QUATRE PERSONES COMPTADES

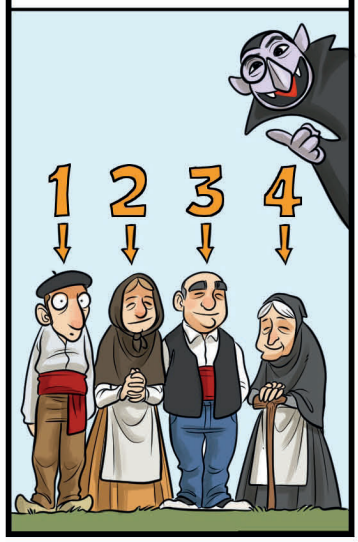

DIUEN QUE UN DIA DE REIS ELS QUATRE ANAVEN CAP A CANILLO A SENTIR MISSA DESPRÉS D'UNA INTENSA NEVADA

A MIG CAMÍ VAN TROBAR UNA GAVERNERA BEN FLORIDA I AMB FULLES BEN VERDES COM SI ESTIGUESSIN A PLE JUNY I, AL BELL MIG, LA IMATGE

UN COP ARRIBATS LI VAN EXPLICAR EL MIRACLE AL SENYOR RECTOR, QUE, ACOMPANYAT PER TOT EL POBLE, VA ANAR A BUSCAR LA IMATGE I LA VAN PORTAR A L'ALTAR MAJOR DE CANILLO

PERÒ AL DIA SEGÜENT LA IMATGE JA NO ERA A L'ALTAR

HEEEU..NO HI VAM DEIXAR ALGUNA COSA AHIR, AQUÍ?

MENTRE S'EXCLAMAVEN DESOLADAMENT UN VIATGER ELS VA EXPLICAR QUE HAVIA VIST UNA IMATGE AL MIG D'UNA GAVERNERA FLORIDA TOT PUJANT

AAAAHHH!!! LA TALLA DE LA VERGE!!!!

ENS HAN ROBAT!!

UNA VERGE AMB EL NEN A LA FALDA?

TOTS ELS HABITANTS SE N'HI ANAREN NOVAMENT I VAN PENSAR QUE POTSER PREFERIA SER A L'ALTAR MAJOR D'ENCAMP

PROVEM A ENCAMP

SEMBLA QUE NO HO HAN ENTÈS

PERÒ UNA VEGADA MÉS, LA IMATGE VA DESAPARÈIXER I LA VAN TORNAR A TROBAR A LA GAVERNERA

I SI LA PORTEM A SANT CERNI DE NAGOL?

NO POT SER!

DESPRÉS DE DELIBERAR VAN ARRIBAR A LA CONCLUSIÓ QUE LA IMATGE VOLIA QUEDAR-SE EN AQUELL *'PUESTO'*

POTSER ÉS QUE ES VOL QUEDAR AQUÍ

AAAL·LELUIA!!

VA SER AIXÍ COM ES VA EDIFICAR LA CAPELLA EN HONOR DE LA MARE DE DÉU DE MERITXELL

DESPRÉS DE L'INCENDI DE 1972 ES VA EDIFICAR EL NOU SANTUARI DE MERITXELL

BÉ, NO ÉS BEN BÉ EL LLOC, PERÒ PER CENT METRES NO FAREM ESCARAFALLS

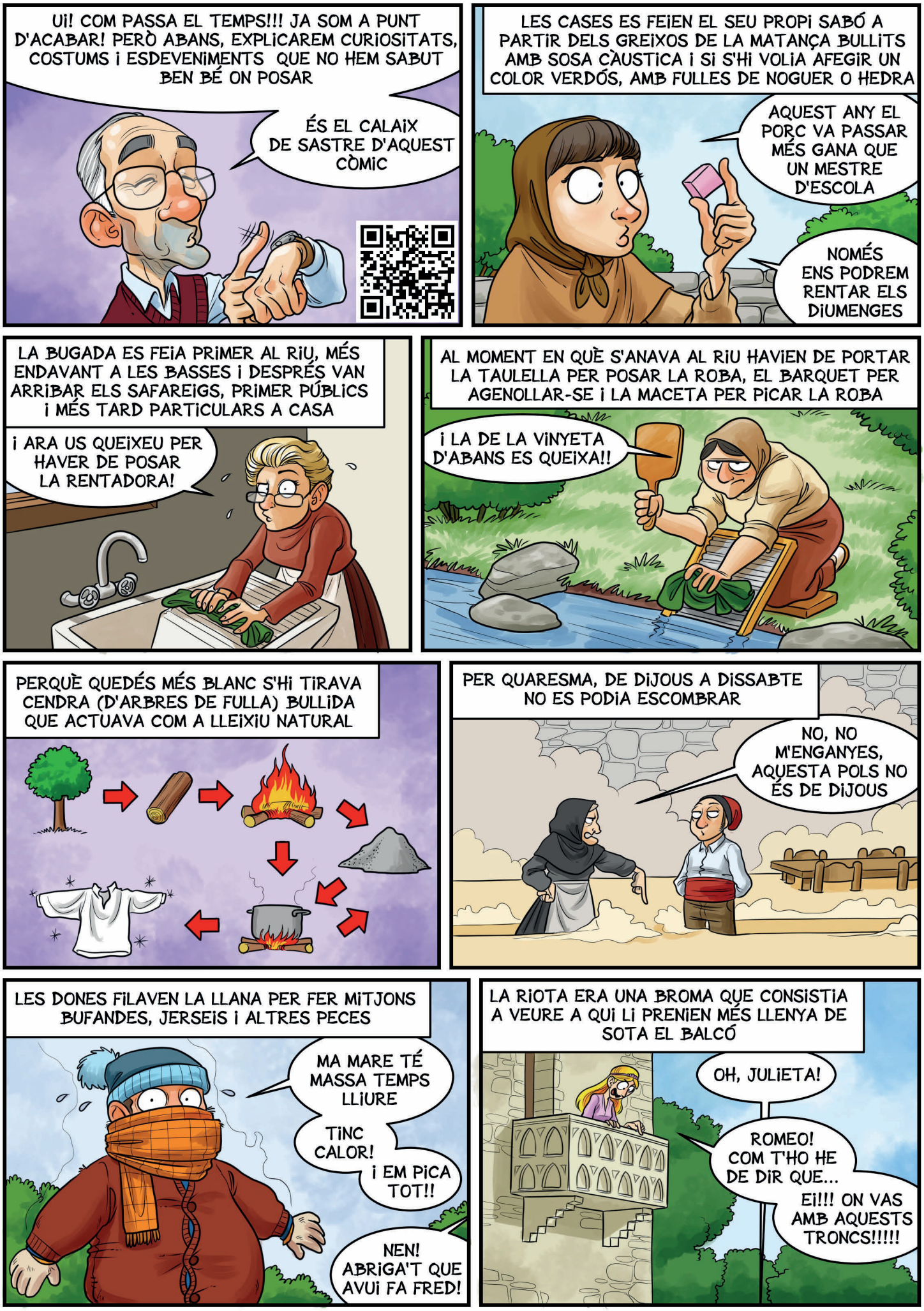
UI! COM PASSA EL TEMPS!!! JA SOM A PUNT D'ACABAR! PERÒ ABANS, EXPLICAREM CURIOSITATS, COSTUMS I ESDEVENIMENTS QUE NO HEM SABUT BEN BÉ ON POSAR
ÉS EL CALAIX DE SASTRE D'AQUEST CÒMIC
LES CASES ES FEIEN EL SEU PROPI SABÓ A PARTIR DELS GREIXOS DE LA MATANÇA BULLITS AMB SOSA CÀUSTICA I SI S'HI VOLIA AFEGIR UN COLOR VERDÓS, AMB FULLES DE NOGUER O HEDRA
AQUEST ANY EL PORC VA PASSAR MÉS GANA QUE UN MESTRE D'ESCOLA
NOMÉS ENS PODREM RENTAR ELS DIUMENGES
LA BUGADA ES FEIA PRIMER AL RIU, MÉS ENDAVANT A LES BASSES I DESPRÉS VAN ARRIBAR ELS SAFAREIGS, PRIMER PÚBLICS I MÉS TARD PARTICULARS A CASA
I ARA US QUEIXEU PER HAVER DE POSAR LA RENTADORA!
AL MOMENT EN QUÈ S'ANAVA AL RIU HAVIEN DE PORTAR LA TAULELLA PER POSAR LA ROBA, EL BARQUET PER AGENOLLAR-SE I LA MACETA PER PICAR LA ROBA
I LA DE LA VINYETA D'ABANS ES QUEIXA!!
PERQUÈ QUEDÉS MÉS BLANC S'HI TIRAVA CENDRA (D'ARBRES DE FULLA) BULLIDA QUE ACTUAVA COM A LLEIXIU NATURAL
PER QUARESMA, DE DIJOUS A DISSABTE NO ES PODIA ESCOMBRAR
NO, NO M'ENGANYES, AQUESTA POLS NO ÉS DE DIJOUS
LES DONES FILAVEN LA LLANA PER FER MITJONS BUFANDES, JERSEIS I ALTRES PECES
MA MARE TÉ MASSA TEMPS LLIURE
TINC CALOR!
I EM PICA TOT!!
NEN! ABRIGA'T QUE AVUI FA FRED!
LA RIOTA ERA UNA BROMA QUE CONSISTIA A VEURE A QUI LI PRENIEN MÉS LLENYA DE SOTA EL BALCÓ
OH, JULIETA!
ROMEO! COM T'HO HE DE DIR QUE...
EI!!! ON VAS AMB AQUESTS TRONCS!!!!!

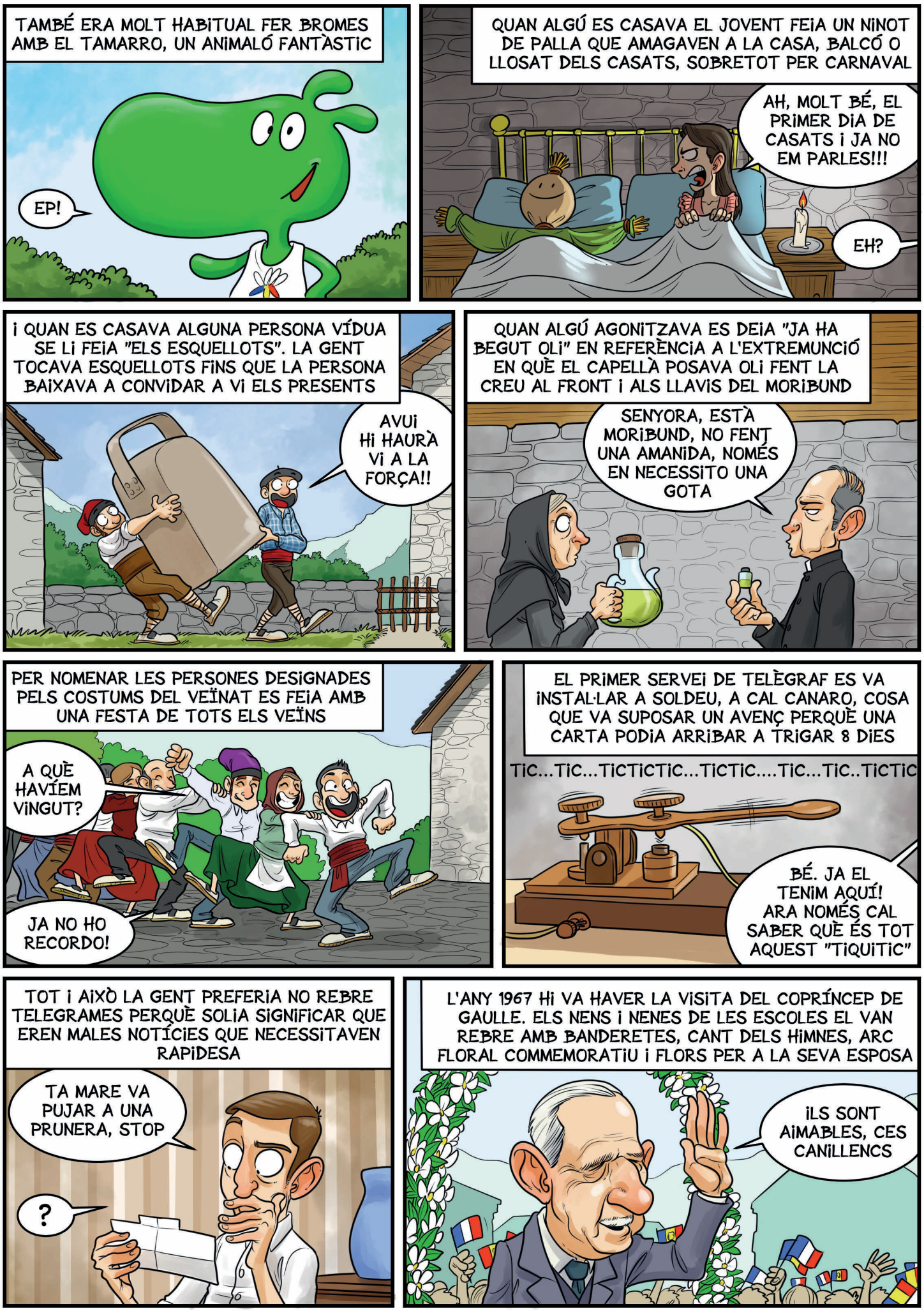
TAMBÉ ERA MOLT HABITUAL FER BROMES AMB EL TAMARRO, UN ANIMALÓ FANTÀSTIC
EP!
QUAN ALGÚ ES CASAVA EL JOVENT FEIA UN NINOT DE PALLA QUE AMAGAVEN A LA CASA, BALCÓ O LLOSAT DELS CASATS, SOBRETOT PER CARNAVAL
AH, MOLT BÉ, EL PRIMER DIA DE CASATS I JA NO EM PARLES!!!
EH?
I QUAN ES CASAVA ALGUNA PERSONA VÍDUA SE LI FEIA "ELS ESQUELLOTS". LA GENT TOCAVA ESQUELLOTS FINS QUE LA PERSONA BAIXAVA A CONVIDAR A VI ELS PRESENTS
AVUI HI HAURÀ VI A LA FORÇA!!
QUAN ALGÚ AGONITZAVA ES DEIA "JA HA BEGUT OLI" EN REFERÈNCIA A L'EXTREMUNCIÓ EN QUÈ EL CAPELLÀ POSAVA OLI FENT LA CREU AL FRONT I ALS LLAVIS DEL MORIBUND
SENYORA, ESTÀ MORIBUND, NO FENT UNA AMANIDA, NOMÉS EN NECESSITO UNA GOTA
PER NOMENAR LES PERSONES DESIGNADES PELS COSTUMS DEL VEÏNAT ES FEIA AMB UNA FESTA DE TOTS ELS VEÏNS
A QUÈ HAVÍEM VINGUT?
JA NO HO RECORDO!
EL PRIMER SERVEI DE TELÈGRAF ES VA INSTAL·LAR A SOLDEU, A CAL CANARO, COSA QUE VA SUPOSAR UN AVENÇ PERQUÈ UNA CARTA PODIA ARRIBAR A TRIGAR 8 DIES
TIC...TIC...TICTICTIC...TICTIC....TIC...TIC..TICTIC
BÉ. JA EL TENIM AQUÍ! ARA NOMÉS CAL SABER QUÈ ÉS TOT AQUEST "TIQUITIC"
TOT I AIXÒ LA GENT PREFERIA NO REBRE TELEGRAMES PERQUÈ SOLIA SIGNIFICAR QUE EREN MALES NOTÍCIES QUE NECESSITAVEN RAPIDESA
TA MARE VA PUJAR A UNA PRUNERA, STOP
?
L'ANY 1967 HI VA HAVER LA VISITA DEL COPRÍNCEP DE GAULLE. ELS NENS I NENES DE LES ESCOLES EL VAN REBRE AMB BANDERETES, CANT DELS HIMNES, ARC FLORAL COMMEMORATIU I FLORS PER A LA SEVA ESPOSA
ILS SONT AIMABLES, CES CANILLENCS

I ACABAREM AMB UNS TESTIMONIS PRIVILEGIATS DE TOT AQUEST PASSAT QUE HEM ANAT VEIENT
ES TRACTA DELS
GOIGS

UN GOIG ÉS UNA COMPOSICIÓ LITERÀRIA POÈTICA I RELIGIOSA, UNA ESPÈCIE D'ORACIÓ CANTADA EN FORMA DE POESIA, QUE SERVIA TANT PER DONAR GRÀCIES PELS FAVORS REBUTS,AL SANT O SANTA A QUI ESTAVA DEDICAT, COM PER DEMANAR-LI SALUT (FÍSICA O ESPIRITUAL)

EL GOIG ANAVA REPRODUÏT EN UN FULL AMB DIVERSES CARACTERÍSTIQUES COMUNES: SANEFES, ORLES I ORNAMENTACIÓ SOVINT FLORAL, DE VEGADES LA PARTITURA MUSICAL, VERSOS, TEMÀTICA, UNA IMATGE DEL SANT O VERGE, PASSATGES DE LA SEVA VIDA I LLEGENDES I, FINALMENT, ELS BENEFICIS DISPENSATS
SANEFA
IMATGE
PARTITURA MUSICAL
VERSOS
BENEFICIS DISPENSATS
GOIGS A LA
MARE DE DÉU DE MERITXELL
PATRONA DEL PRINCIPAT D'ANDORRA

GRÀCIES ALS GOIGS, ES FIXAVEN CONCEPTES RELIGIOSOS EN LA MEMÒRIA DE GENT SENZILLA
NO SÉ LLEGIR I NO RECORDO EL NOM DE LA MEITAT DELS MEUS NETS, PERÒ ELS GOIGS, TE'LS RECITO FIL PER RANDA

AQUESTS TEXTOS SÓN OBJECTE D'ESTUDI PER DIVERSES RAONS. LA LITERATURA N'ESTUDIA L'ESTRUCTURA. EL TIPUS D'ESTAMPACIÓ, IMPREMTA O TINTA, ENS DONA DADES DE L'EVOLUCIÓ TIPOGRÀFICA. L'ANTROPOLOGIA N'EXTREU LLEGENDES, COSTUMS, OFICIS I GREMIS. FINS I TOT LA MEDICINA HI POT VEURE QUIN TIPUS DE MALATIES PATIEN A L'ÈPOCA
ÉS EL PORC DE LA LITERATURA, TOT S'APROFITA
GOIGS A LA
MARE DE DÉU DE MERITXELL
PATRONA DEL PRINCIPAT D'ANDORRA

EN EL SEGÜENT ENLLAÇ PODREU VEURE UNA SELECCIÓ DE GOIGS CANILLENCS DEDICATS A LA MARE DE DÉU DE MERITXELL, SANT SERNI O SANT ROC, ENTRE D'ALTRES

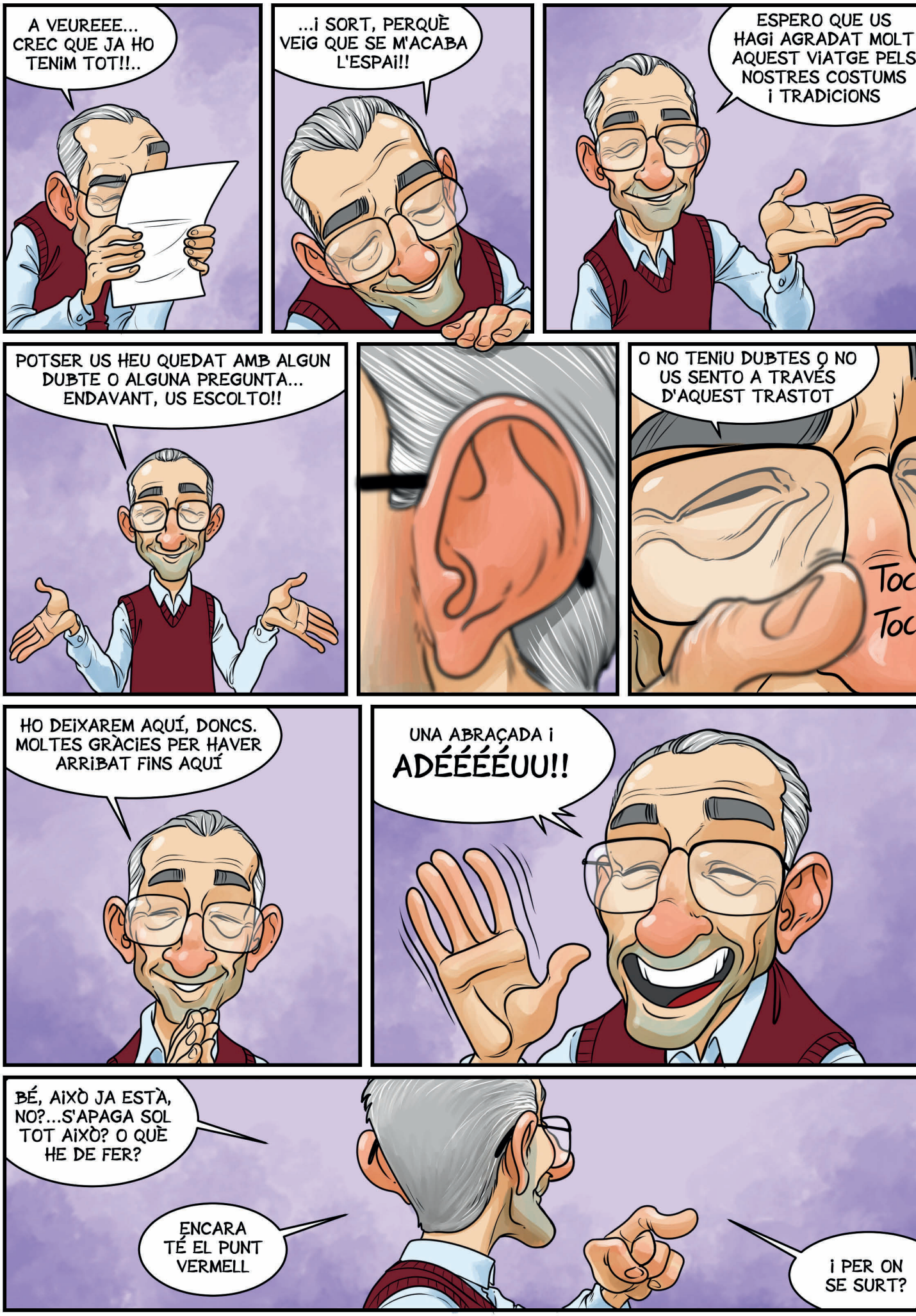
A VEUREEE... CREC QUE JA HO TENIM TOT!!..
...I SORT, PERQUÈ VEIG QUE SE M'ACABA L'ESPAI!!
ESPERO QUE US HAGI AGRADAT MOLT AQUEST VIATGE PELS NOSTRES COSTUMS I TRADICIONS
POTSER US HEU QUEDAT AMB ALGUN DUBTE O ALGUNA PREGUNTA... ENDAVANT, US ESCOLTO!!
O NO TENIU DUBTES O NO US SENTO A TRAVÉS D'AQUEST TRASTOT
TOC TOC
HO DEIXAREM AQUÍ, DONCS. MOLTES GRÀCIES PER HAVER ARRIBAT FINS AQUÍ
UNA ABRAÇADA I ADÉÉÉÉUU!!
BÉ, AIXÒ JA ESTÀ, NO?...S'APAGA SOL TOT AIXÒ? O QUÈ HE DE FER?
ENCARA TÉ EL PUNT VERMELL
I PER ON SE SURT?

EL QUE FÈVOM A CANILLO

J.PLANELLAS

Tot Poble està format no només per les cases i els habitants, sinó també per les seves tradicions, llegendes, festes i maneres de fer i de parlar.

En aquest llibre recordem les de la nostra parròquia a partir dels testimonis de les nostres padrines i padrins.

De la casa tradicional als Arlequins, de la Mútua de la Crema al menjar de Pasqua, de les "auvelles" a les festes majors...

És el que fèvom a Canillo!

COMÚ DE LA PARRÒQUIA DE CANILLO